

JOURNAL DE LA SOCIÉTÉ SERBIE-FRANCE DE LESKOVAC

АМБАСАДОР ФРАНЦУСКЕ Г. ИГ ПЕРНЕ У ЛЕСКОВЦУ

Гђа Баса-Мазони, директор Француског културног центра, посетила Алијансу

Крајем априла, тачније 25.4.2005, у Лесковцу је боравио амбасадор Француске у Србији и Црној Гори, господин Иг Перне (Hugues Pernet). Са високом делегацијом Владе Србије, на чијем челу је био потпредседник Мирољуб Лабус, и отправником послова Европске комисије у СЦГ, г. Перне је посетио Лесковац у оквиру вишемесечне кампање "Европа куца на твоја врата". Посета уважених гостију је имала за циљ да се југу Србије упути порука да су Влада Србије и Европска унија спремне да пруже пуну помоћ региону у његовом економском опоравку и развоју.

Амбасадор Француске г. Иг Перне

У Регионалној привредној комори у Лесковцу одржан је састанак са председницима општина и привредницима Јабланичког округа. Разговарало се о економској ситуацији на југу Србије а знатна пажња је поклоњена текстилној индустрији овог подручја и њеним могућностима за брже напредовање имајући у виду недавно потписани Уговор о текстилу са Европском унијом према коме се наш текстил

може без ограничења извозити у ЕУ. У разговору је учествовао амбасадор Француске који је, како је известила *Наша реч* 26. априла, рекао "да је уговор о текстилу веома значајан јер отвара европско тржиште за српски текстил, али не сме да се дозволи да буде злоупотребљен, као што је био случај са шећерном афером".

После састанка у Регионалној привредној комори, г. Иг Перне је нашао времена да са својим сарадницима посети просторије Друштва Србија-Француска. Живо се интересујући за досадашње активности Друштва и будуће подухвате, г. Перне је изразио задовољство што Француска у лесковачкој Алијанси има још један "релеј" за неговање пријатељских веза два народа и за ширење француске културе и француског језика. Његова Екселенција амбасадор Француске, приликом сусрета са представницима Друштва, уручио је Милијани Ристић, победници такмичења за франкофону песму у СЦГ, поклон: луксузно издање књиге *L'Histoire de France aux 100 tableaux*.

Госпођа Жаклин Баса-Мазони (Jacqueline Bassa-Mazzoni), директор Француског културног центра у Београду, посетила је 19. маја, са гђицом Неж Приво, директором Француског центра у Нишу, наше Друштво. У дугом и плодном разговору са члановима Управног одбора, гђа Баса-Мазони се упознала са радом Друштва (Алијансе), интересовала се за положај француског језика у школама на овом подручју и изнела драгоцене сугестије и предлоге за још плодотворнији рад Друштва. Корисне препоруке и савете дала је и гђица Приво, позивајући се на искуство двогодишњег рада Француског центра у Нишу. Цењене гошће су посебно потенци-

рале улогу театра у комуникативном приступу овладавању француским језиком и у његовој дифузији. Позоришне представе ученика у школама и на другим нивоима на француском језику могу бити снажно мотивационо средство, а циљ наставе страног језика је управо да се млади мотивишу на рад. Професори француског језика и друге релевантне институције морају зато поклонити велику пажњу овом важном сегменту који ужива подршку Француског културног центра. С тим у вези, гђа Баса-Мазони је истакла да ће српско-француске асоцијације, школе и други субјекти моћи да рачунају на помоћ Француског центра у Београду само ако имају добро засноване и остварљиве пројекте чији је циљ ширење франкофоније.

Госпођу Баса-Мазони прими је, приликом њене посете Лесковцу, председник општине Гојко Величковић. Пријему су присуствовали представници Француског центра из Ниша и Друштва Србија-Француска из Лесковца. Тема разговора била је унапређење културне сарадње две земље и могућности повезивања и партнерства Лесковца са неким од градова Француске. Гђа Баса-Мазони је затражила помоћ локалне самоуправе у решавању проблема лесковачке Алијансе и изразила наду да ће Лесковац наћи партнера у Француској.

Посета Лесковцу високих француских представника наишла је на широк одјек у лесковачким медијима.

Гђа Баса-Мазони у разговору са Гојком Величковићем

ХРОНИКА (јануар-јун 2005)

- 28.1. Изшла из штампе *Алијанса* бр. 13. Штапање омогућено средствима Француског културног центра из Београда.
- 21.2. Представљен нови број *Алијансе*. Радове су читали аутори.
- 25.2. Отворена изложба слика Ненада Кражића, члана Друштва.
- 28.3. Отворена изложба фотографија "Метаморфозе" Млађана Живановића из Ниша.
- 29.3. Предавање о Жилу Верну, поводом стогодишњице рођења. Предавач је била Тања Коцић, професор.
- 14.4. Вече Љиљане Јањић. Представила се шансонама, српским и руским народним песмама, својом поезијом и прозом на француском и српском, преводима. Гости су јој били КУД Хисарлије, Радован Илић, Иванка Ђокић, Градимир Илић, Тања и Сања Коцић, Јован Тасић, Милијана Ристић (Вече одржано у Камерној сали Културног центра).
- 20.5. Књижевно вече: "Србија у делима француских писаца". Предавач: Душан Јањић, а у програму учествовали: Благоје Ивановић, Душанка Јанковић и КУД "Хисарлије".
- 26.5. Поетско-музичко вече у Вучју (библиотека Дома културе). Програм испуњен шансонама и стиховима француских песника. Учествовали су: Тодор Јорданов, Јован Тасић, као и Марија Костић, Александра Радосављевић и Ђурђица Митровић (ученице Гимназије из Лебана).
- 8.6. Предавање "Француска-земља парфема" (са пројекцијама) мр Владимира Банковића, дипл. инж. менаџера у истраживању и развоју компаније Здравље-Actavis.
- 15.6. Предавање о Жан-Пол Сартру, поводом сто година од рођења. Предавање је одржао Душан Стошић, књижевни критичар из Београда.

*** ВЕСТИ *** ВЕСТИ *** ВЕСТИ ***

Конкурс о франкофонији

Управни одбор Друштва расписао је у фебруару конкурс за најбоље радове на тему Франкофонија, поводом Дана Франкофоније. Жири (Д. Јањић, Т. Коцић и Ј. Тасић) прегледао је приспеле радове и донсо следеће одлуке:

Прва награда није додељена.

Другу награду у износу од 2000 динара добио је заједнички рад Маје Ђорђевић и Тамаре Станковић, уч. IV разреда Гимназије у Лебану: *La francophonie mythe, image et réalité*.

Трећа награда, у износу од 1000 динара, за рад *Qu'est-ce que la francophonie pour vous ?* додељена је Маји Михајловић, уч. III разреда Гимназије у Лесковцу.

Нови председник Удружења

На изборној скупштини Удружења професора француског језика Србије, одржаној 19. фебруара ове године у Београду, за новог председника изабран је г. Тодор Јорданов, професор Гимназије у Лебану, иначе активан члан нашег Друштва. Честитамо професору Јорданову на избору и желимо му успешан рад и даљу плодну сарадњу са Алијансом у Лесковцу.

Такмичења ученика

Најзапаженији такмичар у знању француског језика на нашем подручју била је ове године Ена Круљ, ученица VIII разреда Основне школе "Васа Пелагић" у Лесковцу. На Окружном такмичењу у Лесковцу (2. априла) надмоћно је освојила прво место и једина се квалификовала за Републичко такмичење на коме је 7. маја, у Београду, освојила девето место.

Умрла Јелена Симоновић

29. маја ове године умрла је Јелена Симоновић, члан нашег Друштва од његовог оснивања. До одласка у пензију, била је истакнути наставник француског језика у Основној школи "Светозар Марковић" у Лесковцу.

ВЕЛИКИ УСПЕХ ЛЕСКОВАЧКЕ ГИМНАЗИЈАЛКЕ

На конкурс за франкофону песму победила Милијана Ристић

И ове године одржано је такмичење за франкофону песму (Concours de la chanson francophone) на коме су могли да учествују млади од 18 до 28 година. Организовано је у два нивоа, полуфинална такмичења у неколико градова Србије и Црне Горе (Београд, Подгорица, Нови Сад, Кладово, Ниш) и финале у Нишу.

На полуфиналном такмичењу, одржаном 26. марта у Нишу, са нашег подручја представило се пет такмичара. Из лесковачке Гимназије учествовале су: Александра Дабић (песмом *Pour que tu m'aime encore*), Милијана Станковић (*Ella, ella...*) и Милијана Ристић (*Un homme et une femme*), које су на акустичним гитарама пратили Јована Стаменковић и Душан Стевановић, такође франкофони ученици. Из Гимназије у Лебану учествовале су ученице Александра Радосављевић (*Milord*) и Марија Костић (*Il me dit que je suis belle*). Како каже професор Јасна Хрвић, "наши полуфиналисти су показали заиста раскошан таленат и широко поље интересовања" и "бројан аудитори-

Милијана Ристић

јум је с пуном пажњом и уживањем пратио њихове наступе". Онда није нимало чудно што се у финале, са још три такмичара, пласирала и наша Милијана Ристић.

Финално такмичење, са двадесет учесника из целе земље, одржано је 9. априла у Нишу, у сали Нишког симфонијског оркестра, опет у организацији Француског културног центра. После извођења свих композиција, шансона, стручни жири је прогласио победника:

Милијану Ристић, са песмом *Un homme et une femme (Један човек и једна жена)*. Цитираћемо поново Јасну Хрвић која се значајно ангажовала у припреми Милијане за финални наступ: "У сјајној конкуренцији одлучивале су нијансе: интонативна прецизност, начин интерпретирања и владање француским језиком. Милијани Ристић, победници овогодишњег конкурса за франкофону песму, ништа од овога није недостајало... Истанчан слух и неубичајена боја њеног чистог и звонког гласа још више су истакли треперавост, мекоћу и мелодичност француског језика. Милијана је заиста пленила својим начином интерпретације, осмехом, кретањем, појавом..."

Милијана Ристић је од 1. до 5. маја учествовала на Међународном фестивалу франкофоне песме у Сплиту са запаженим успехом, а у јулу јој предстоји, као награда за освојено прво место у Нишу, седмодневни боравак у Француској. Очекују је и нови наступи. Пожелимо Милијани много успеха у животу.

INTERVIEW DE MADEMOISELLE NEIGE PRUVOST, RESPONSABLE DU CENTRE FRANÇAIS DE NIS

1. Le Centre français de Nis a célébré en avril 2005 son deuxième anniversaire. Quel est son rôle ?

Le Centre français de Nis a été inauguré le 16 avril 2003. Il s'agit d'une antenne du Centre culturel français de Belgrade. Ainsi, nous servons de relais à Belgrade et intervenons dans différents domaines tels que l'organisation de manifestations culturelles, le soutien des activités d'enseignement du français, la création de cours de français au centre, la coopération décentralisée etc...

Actuellement le Centre français de Niš est perçu comme un des principaux partenaires pour l'animation culturelle de la Ville de Nis. Deux grands rendez-vous ont été notamment créés : une semaine de la culture française (Journées françaises) et un concours national de la chanson francophone. Cette année, la gagnante, Melle Milijana Ristic, est une jeune élève de Leskovac.

F Centre
FRANÇAIS
Francuski centar Niš

2. Etes-vous contente de l'audience du public à Nis ?

Nous avons connu une réelle progression en deux ans. Ainsi, nous recensons actuellement 391 adhérents. Près de 600 personnes nous rendent visite chaque mois. Par ailleurs, le public suit nos activités avec un grand intérêt. A ce titre, les Journées Françaises sont un excellent indicateur. Non seulement le public a assisté nombreux à toutes

nos manifestations, mais nous avons été largement relayés par les médias, avec lesquels nous travaillons intensément depuis la création du Centre Français. Enfin, autre indice révélateur : l'année passée, organiser des cours de français relevait de l'exploit. Cette année, nous avons ouvert 6 niveaux de français. En deux ans le Centre français de Nis a gagné en visibilité : c'est un pari réussi.

Mademoiselle Neige Pruvost

3. Dans le cadre des activités organisées par le Centre français, les Journées françaises de Nis, sont, paraît-il, la plus importante manifestation. Comment jugez-vous cet événement culturel ?

C'est effectivement l'évènement le plus important de l'année en terme d'organisation culturelle. Tout d'abord parce qu'il est perçu comme un festival qui met à l'honneur la diversité du patrimoine artistique français. Ensuite, ces Journées sont aussi l'occasion de donner une image d'une France moderne, résolument tournée vers l'Europe.

En dix jours, nous avons organisé plusieurs concerts, du

théâtre, un spectacle de danse contemporaine, des conférences, un cycle de films réalisés par de jeunes auteurs français, une exposition... etc.

En ce qui concerne les concerts ou la danse contemporaine, nous avons fait venir des artistes de France. Quant aux autres événements, ce sont les Nisois eux-mêmes qui ont répondu à notre appel, en proposant ou participant directement à des manifestations telles que le Concours de la chanson francophone, le Médiabus ou encore le théâtre pour les enfants.

Cette deuxième édition a remporté un franc succès. Je pense que l'idée d'en faire un rendez-vous annuel a été adoptée par les Nisois, qui en reparlent encore aujourd'hui. Il faut dire que notre mode de fonctionnement, basé sur le principe de la réciprocité, enthousiasme les Nišois qui, par conséquent, s'engagent davantage dans l'organisation de nos manifestations et accueillent avec grand intérêt nos activités.

4. Le soutien que le Centre français apporte à l'Alliance de Leskovac nous est vraiment précieux. Que pensez-vous de la future collaboration. Est-ce qu'elle peut être plus fructueuse ?

Je ne parlerais pas de "future" collaboration puisque nous travaillons ensemble depuis l'ouverture du Centre. L'Alliance Serbie-France de Leskovac est très active dans le Sud-Serbie. Bien entendu, nous entendons appuyer vos efforts en soutenant vos projets de coopération décentralisée et en organisant un cycle de cinéma français, par exemple.

Propos recueillis par
Dušan Janjić

MONTESQUIEU (1689-1755)

Charles de Secondat, baron de la Brède et de Montesquieu est né au château de la Brède, près de Bordeaux, le 18 janvier 1689. Quand il a achevé ses études chez les Oratoriens, à Jully, "on lui a mis entre les mains des livres de droit, il en chercha l'esprit". En 1714 il a été nommé conseiller au Parlement de Bordeaux, et en 1716 président à mortier. Magistrat exact et travailleur, mais peu convaincu, il se cherchait des préoccupations hors ou à côté de ses fonctions et devient membre de l'Académie de Bordeaux, où il communiquait des mémoires sur les questions de physique: l'écho, la pesanteur, la transparence des corps, etc. Cependant il préparait son premier ouvrage. Il disait: "J'ai la manie de faire des livres et d'en être honteux après les avoir faits."

En 1721 il a publié, sans signature, les *Lettres persanes*. Après un succès considérable de ce livre, il est venu à Paris où il a fréquenté les salons et s'est fait recevoir à l'Académie française (1727). La période entre 1728 et 1731 Montesquieu a passé à voyager pour recueillir des documents et surtout des observations pour *l'Esprit des lois*. Aussi curieux que son compatriote Montaigne, il s'intéresse moins aux beautés naturelles qu'aux mœurs et aux institutions. Son voyage a commencé à Vienne, puis, après la visite de presque toutes les grandes villes d'Italie, il est arrivé en Hollande et, sur le yacht de lord Chesterfield, il a gagné l'Angleterre pour y séjourner deux ans. A Londres Montesquieu a étudié de près la constitution anglaise, à la fois monarchique et démocratique, qui devait rester pour lui l'idéal. Retourné en France, il s'est enfermé en son château de la Brède pour mettre en ordre ses notes et ses impressions.

En 1734 il a publié les *Considérations sur les causes de la grandeur des Romains et de leur décadence*. Pour se reposer de l'immense travail, Montesquieu a voyagé plusieurs fois à Paris et a été vu dans les principaux salons de la capitale. Après chaque visite il retournait toujours plus ardent à sa vie de provincial et de travailleur.

En 1748 a paru son chef-d'oeuvre *l'Esprit des Lois*. Cette oeuvre célèbre a connu un succès brillant et a été traduite dans un grand nombre de langues. Deux ans plus tard, épuisé par cet effort prodigieux, Montesquieu a donné sa dernière oeuvre *la Défense de l'Esprit des Lois* et a triomphé de toutes les oppositions et de tous les adversaires. Au mois de février 1755, âgé de soixante-six ans, Montesquieu est mort à Paris.

Todor Jordanov

JULES VERNE (1828-1905)

Dans le dossier du "Français dans le monde" consacré au centenaire de la mort de Jules Verne, Raphaële Bail dit : "Les voyages extraordinaires sont nés avec le premier roman de la science de Jules Verne... "Mon but a été de peindre la Terre et pas seulement la Terre, mais l'Univers", déclare Jules Verne. La géographie est sa grande passion et lui-même entreprend quelques longs voyages. Au cours de sa vie, il s'achètera trois bateaux qui l'emmenent en croisière sur les mers du nord de l'Europe mais aussi en Méditerranée et le long des côtes africains. Il voyage également aux Etats-Unis d'où revient fasciné. La puissance de son imagination, sa capacité à créer des mondes inconnus et à "vivre" les aventures qu'il décrit, sont les grandes forces de ses romans, celles qui fascinent les jeunes lecteurs. Ses descriptions proviennent d'impressions personnelles recueillies au cours de ses voyages mais aussi, bien sûr, de ses lectures. Car pour faire connaître à ses lecteurs les différentes parties du monde, Verne doit se documenter. "Le secret de Verne est dans un abondant travail de documentation que son imagination transforme en fiction toujours vraisemblable", écrit Daniel Compère. Grâce à ses recherches, Verne diffuse un savoir que l'on retrouve au détour de ses milliers de pages: glossaires techniques, fonctionnement, au boulon près, des machines les plus perfectionnées... Vers la fin de sa vie, ses derniers volumes laissent transparaître une réflexion et une inquiétude qui éclairent les rapports de l'écrivain à la science. Mais en littérature, et pour des générations de jeunes lecteurs, Jules Verne reste celui qui "met la véracité des faits à égalité des rêves".

Jean-Marie Gustave Le Clésio publie dans "Paris Match" un article qui porte le titre "Voyage au centre de Jules Verne". Pour Le Clésio, Verne est sans doute un des plus grands écrivains français : "Aujourd'hui, au moment de célébrer le

centenaire de sa mort, force est de constater qu'il est devenu pour les Français un génie méconnu, dédaigné de ceux qui composent les anthologies de la littérature, relégué dans le purgatoire des "romanciers pour la jeunesse", en compagnie de Stevenson, Kipling ou Jack London. Cela n'a pas toujours été le cas. Et pour un grand nombre de pays, pour ne pas dire l'ensemble de la planète, Jules Verne partage avec Victor Hugo le privilège d'être parmi les plus grands de la littérature universelle. Jules Verne est d'abord un extraordinaire chroniqueur de la seconde moitié du XIX-e siècle, l'époque des grandes conquêtes, des voyages d'exploration, des révolutions industrielles ou politiques, et surtout des inventions de la technique moderne. Si le public de son temps s'enthousiasme pour chacun de ses livres, c'est qu'il y trouve une réponse aux questions que se pose l'Occident à la veille de son emprise sur le monde... Les romans de Jules Verne couvrent tous les domaines. Le comique s'y mêle au dramatique, la raison s'y emballe et nous entraîne jusqu'au délire. L'on passe, dans le même chapitre, de l'extrême du romantisme jusqu'à la frénésie du roman noir. Tous les registres sont permis, de la cruauté à la sensiblerie, de la description émue de la misère des grandes cités modernes comme chez Dickens, à la célébration du monde sauvage de Fenimore Cooper, de la générosité humaniste de Fourier à la fascination pour la destruction et la mort d'Edgar Allan Poe."

Les oeuvres principales de Jules Verne sont : "Cinq semaines en ballon", "Voyage au centre de la Terre", "De la Terre à la Lune", "Voyages et aventures du capitaine Hatteras", "Vingt mille lieues sous les mers", "Le Tour du monde en quatre-vingt jours", "L'Ile mystérieuse".

Tanja Kocić

ЖАН-ПОЛ САРТР (1905-1980)

Жан-Пол Сартр, родоначелник француског егзистенцијализма, саопштавао је своје филозофске мисли, у чијем средишту су идеје о индивидуалној слободи, избору, неизбежности ангажовања и одговорности човека, и кроз своја бројна књижевна дела: романи - *Мучнина* (*la Nausée*), *Путеви слободе* (*les Chemins de la liberté*); приповетке - *Зид* (*le Mur*); драме - *Муве* (*les Mouches*), *Иза затворених врата* (*Huis clos*), *Прљаве руке* (*les Mains sales*), *Ђаво и Господ Боџ* (*le Diable et le Bon Dieu*); есеје - *Шта је литератūra*, и о Бодлеру, Женеу, Флоберу, аутобиографију - *Речи* (*les Mots*), итд. Добио је 1964. године Нобелову награду за књижевност, али је одбио да је прими. Основао је часопис *les Temps modernes* и био први директор левичарског дневног листа *Liberation*.

Славко Туруџић

ЖАН-ПОЛ САРТР -СЛОБОДА ИЛИ СУПСТАНЦА-

Жан-Пол Сартр, филозоф и књижевник, целим својим огромним делом кренуо је путевима истраживања старог питања шта је биће, шта небиће, шта јесте а шта није, са дубоком интуицијом да и оно што није, на неки начин ипак јесте. Сартр је један од ретких људи којима је успело да створе један филозофски систем: модерни мислиоци су најчешће бежали од система тврдећи да је систем неизбежно лажан и погрешан, верујући да ће их фрагментарност спасити од тираније и тоталитаризма заокруженог поретка мисли и глобалних идеја. Идеја, систем идеја упркос свему је провејавао и светлוצао из најслободнијих крхотина мисаоних целина, које су немилосрдно трошене у име разлике (диференције,

дистинкције). Сартр је настојао да се упозна и са немачком филозофијом и у свом делу *Биће и ништавило*, темељу његовог система, један је од првих Француза који су одступили од начела јасности да би зашао у дијалектику свести колико и појединачног егзистирајућег бића - људског бића, али и бића као таквог. Будући да је човек слободан, човек није оно што јесте јер слобода у стрепњи (*l'angoisse*) открива да својом егзистенцијалном одређеношћу индивидуалне датости увек трансцендира случајну или, једнако, нужну условљеност. Корозивни рад слободе сублимно ишчезава у диму оног што је "Ништа" да би створио место за "Нешто", за било шта. Наравно, то је само један пут вртоглаве апстракције који је и самом Сартру изгледао сумњив. Давна двојност духа и супстанције тако се исказала као премоћ духа који пориче етику општности, који пориче и баналност и апсурд, категорије узвишеног и приземног приказујући тенденциозно човека као средиште вечних, оригиналних избора. Сартр је тако дух видео у јаркој светлости ништења сваког јефтиног смисла. Наравно, рецимо као писац драматских игара, Сартр није сасвим савршен са Бекетом, Јонеском и другим апостолима апсурда, иако је злобно показивао грађанском човеку какве бесмислице обично бира да би се склониио пред леденим ветром апсолутне слободе. Сартр је извршио "државни" удар на француску класику XIX века показујући Французима како подземно виде Флобера и Малармеа, међу иним, али се тада, вероватно схватио као неко ко је неповратно потрошио свој, наводно, апсолутно слободни избор, и осетио се некако угрејаним, утешеним, спасеним. Напоследку, сетимо се Хелдерлинових речи: о томе, можда "идући пут, више". Сартр, једна енигма.

Драџан Тасић

Сартр са Симон де Бовоар

ДВАДЕСЕТ ПЕТ ГОДИНА ОД СМРТИ ЖОА ДАСЕНА

Син синеаста Жила Дасена, рођен у Њујорку 1938. године, млади дипломирани етнолог Жо Дасен први пут се појављује на музичкој сцени 1965. године. Те године се на Француском радију могла чути његова обрада јужноамеричких песама "Guantanamo" и "Bip-bip". Студије у САД и Француској омогућиле су му да се упозна са америчком и француском културом. Утицај америчке фолклорне традиције присутан је у бројним Дасеновим песмама. Његов препознатљив стил допао се музичком директору CBS. Француска публика, помало уморна од "Yé-yé" ритмова, брзо је прихватила Дасенове песме и његов начин интерпретације. Једноставно, била је очарана Дасеновим песмама.

У годинама које ће уследити Жо Дасен је певач број један у Француској. Звали су га "златним дечком" француске шансоне. Снимио је велики број песама које су постигле велике тираже. Поменимо оне најпознатије: *Ça m'avance à quoi* (1966), *Les Daltons*; *Marie-Jeanne* (1967), *La Bande à Bonnot*, *Siffler sur la colline*, *Ma bonne étoile* (1968). Године 1969. тријумфује са *Les Champs Elysés*, а 1970. снима познату песму Сајмона и Гарфанкла *Cécilia* и први је на француској "Топ-листи" са песмом *L'Amérique*. И даље је, дакле, међу најпознатијима. Следе песме: *Les fleurs aux dents*, *L'Equipe à Jojo*, 1971; *A vélo dans Paris*, 1972; *Si tu t'appelles mélancolie*, 1974. Године 1975. се појављује његов највећи хит *L'Été indien*. Наредне године Дасен осваја Шпанију и Јужну Америку песмама *Ça va pas changer le monde* и *Si tu n'existais pas*. Постигне планетарни успех: најомиљенији је певач у Русији и Канади.

Дасен је просто уживао да се поиграва са стилима и знао је тако добро да нам песмом дочара далеке пределе. Неке од његових песама могли бисмо слободно назвати "егзотичним шансонама".

*On ira, où tu voudras, quand tu voudras
Et l'on s'aimera encore, lorsque l'amour
sera mort*

*Toute la vie sera pareille à ce matin
Aux couleurs de l'été indien.*

(L'Été indien)

Жо Дасен је пуних петнаест година био присутан на музичкој сцени. Умро је изненада, августа 1980. године на Тахитију, од срчаног удара. Његове песме су сачувале сву свежину а његов насмејани лик и сигурна интерпретација остале су у сећању бројних љубитеља његових шансона.

Јован Тасић

РАЗГОВОР СА МИХАЙЛОМ ПАВЛОВИЋЕМ

Проф. др Михаило Б. Павловић (Београд, 1926) бави се француском књижевношћу (о француској поезији, роману и позоришту између два светска рата објавио је четири књиге), а предмет његовог посебног интересовања јесу француско-српске и француско-југословенске књижевне везе. Из ове области објавио је књиге: *Југословенске теме у француској прози* (1982), *Од погледа до текста* (1983), *Французи о Србији и Србима 1912-1918.* (1988), *Од Есклавије ка Југославији* (1994), *У двоструком огледалу* (1996), *Пајрикс Бесон и Срби* (1998), *Српске теме у француском роману XX века* (2000). Изишле су му и књиге: *Два виђења француске књижевности* (1994) и *Мој Аполинер* (2004). Бави се и књижевним преводилаштвом. Носилац је "Ордена заслуга за народ са сребрном звездом" и француских одликовања "Витез реда академских палми" и "Витез реда књижевности и уметности". Поред осталог, члан је Словенског института у Паризу, Европског друштва за културу, Међународног друштва "Гијом Аполинер", као и Удружења књижевника Србије.

Михаило Павловић

1. Предмет Вашег научног рада, као универзитетског наставника, је француска књижевност, првенствено 19. и 20. века. Занима Вас посебно период између два светска рата. Како Ви сами оцењујете резултате свог научног рада?

Не занемарујући нове тежње и нова достигнућа у књижевној критичкој и историји, моје научно дело, могу слободно да кажем, задржало је и неке елементе традиционалних приступа. То неким радовима одузима блиставост и драж новине, али им, чини ми се, осигурава трајност. Природно је да је мој рад ишао уједно са насловничким. То су, дакле, два уједна поља, који се врло често уливају један у други. Припремање предавања подстицај је за научно истраживање, као што, ојет, научно истраживање даје храну предавањима. Најбоља су и најубедљивија управо она која су плод личних насловничких истраживања.

2. Најзначајнији део Вашег богатог научног рада посвећен је проучавању француско-српских и француско-југословенских књижевних веза. О томе сведоче Ваше бројне студије и радови у нашој и иностраној периодици. Посебну пажњу обраћате присуству српских и, шире, југословенских тема у француској књижевности. Шта су показала Ваша истраживања у овој области?

Моја истраживања су показала да је круг француских писаца који се баве нашим темама много шири него што се замисља. Нама су се бавили велики, па и највећи писци као што су Нодје, Ламартин, Балзак, Иџо, Мериме, Жорж Санд, Доде, Лоји, Жил Верн, Аполинер, Маргерит Јурсенар, поред низа других. Та традиција се наславља и у наше време, све до данашњег. Нису само у питању Пајрикс Бесон или Владимир Волков, него и читав низ француских писаца наших савременика (Клод Морган, Анри Тротаја, Анри Боније, Пјер Нор...). Има и наших сународника, као Неђован Рајић или Владан Радоман па Милена Ноковић, Иванка Микић-Далмас, Милан Рајиковић... који на француском ирецирају наше теме. Проучавање наших тема код неког страног, у овом случају француског писца, за француског истраживача много је теже него за нашег. А то је начин да се један значајан писац боље освеели у сваком погледу. Проучавајући, на

пример, "илирске" теме код једног Алфонса Додеа или, да кажем, Аполинера, унео сам нову свежину у њихове теме и тематске кругове, у њихов књижевни просед и иако даље.

3. Чини се да Вам је од свих француских писаца најближи Аполинер. Ваша најновија књига је управо о овом великом песнику.

Сам наслов моје доста обимне књиге, делом двојезичне, "Мој Аполинер" ("Mon Apollinaire"), сујерише да је реч о великом француском песнику онако како сам га ја у току низа година видео и доживео, како сам друговао са њим и приказивао у нашим и страним (француским и белгијским) публикацијама. Ту је све што сам рекао о Аполинеру: истраживачки чланци, есеји, прикази, неколико превода.

4. Бавите се и превођењем француске прозе и поезије и много сте учинили за присутност француске књижевности у нашој култури. Преводили сте Меримеа, Куртлина, Колет, Валерија, Сипервјела, Аполинера, Сименона, Бесона... У чему се огледа Ваша преводилачка естетика?

При превођењу сам се увек трудио да испуним основне законе тога посла: тачно преношење смисла, налажење одговарајућег језика и стила, дочаравање духовне атмосфере, а све на добром српском језику. Посебно сам морао да се потрудим преводећи Меримеову мистификацију наше народне поезије под насловом "Гусле". Требало је дочарати дух и стил лажних народних песама. Када сам правио антологије француских текстова о Југословенима и Србима, руководио сам се, разуме се, и критеријумима који нису само књижевни.

5. Пратите, свакако, текућу литерарну продукцију у Француској. Која су, по Вама, обележја савремене француске књижевности?

Чини ми се да је сада у Француској мање изузетно великих и

РАЗГОВОР СА МИХАИЛОМ ПАВЛОВИЋЕМ

изузетно славних писаца као, рецимо, између два рата. Велики писци нашег времена (неки су почели пре рата) свакако су Марсел Еме, Жилијен Грин (умро 1998), Жилијен Грак, Мишел Турније, Маргерит Дирас и Маргерит Јурсенар, Ле Клезио, Пајрик Модижано, Маинеф (Габријел), Пајрик Бесон, код нас свакако најпознатији, због заузимања за српску ствар, физичке присућности у нашој земљи и више превода дела и низа написа о њему.

6. Ваша универзитетска предавања у Француској и Ваш рад, уопште, допринели су да француска културна јавност сазна више о српској књижевности и култури. Колико је наша књижевност позната, односно каква је њена рецепција у франкофоном свету?

Мислим да не можемо да се сувише жалимо у погледу присућва наше науке и уметности, културе уопште, њене познатости у Француској. С једне стране, има заслуге француских научника, историчара, књижевних и ликовних критичара, а с друге, досијегнућа наших људи, па и настојања наших државних институција. Поред професора, књижевних историчара и књижевних критичара који су нашу књижевност приближавали Французима, непроцењиву улогу одиграли су, и још играју, француски преводиоци са српскохрватског, односно српског. Треба истаћи да је неким нашим савременим романсијерима целокупно, или скоро целокупно књижевно дело преведено на француски. То је случај са Булатовићем, Андрићем, Црњанским, Добрицом Ђосићем, Тишом, Кишом, Павићем. Поред Владимира Димитријевића и његовог предузећа L'Age d'Homme, нашој литератури и култури најњу покладају и издавачи Французи. То су Плон, Робер Лафон, Галимар, дакле неколико највећих издавачких кућа, поред више других.

7. Предавали сте француску књижевност бројним генерацијама београдских романиста. Познајете, верујем, добро наш образовни систем. Какви су Ваши педагошки при-

нципи и схватања о настави? Шта бисте поручили нашим професорима француског језика?

Трудио сам се да студенте што више заинтересујем за ствару, да им приближим лепоте француског језика и књижевности и да, колико је могуће, развијем њихове стваралачке могућности. Проблем који се увек поставља када је реч о настави јесте однос између такозване информативне и формативне наставе. Код нас су биле јаке тежње оне прве, док се у Француској, на пример, више држало до наставе која формира, осјособљава за размишљање и за самосталан рад. Ја сам увек држао да између двеју настава треба усвојити разумну равнотежу, јер ни познавање чињеница није нимало занемарљиво.

8. Веома сте се ангажовали у обнављању рада Друштва за културну сарадњу Србија-Француска. Има ли оно будућност и шта мислите о улози сличних друштава (алијанси, удружења, клубова) широм Србије?

Без икаквих личних амбиција настојао сам да колико год је то у мојој моћи оснажим и обновим рад Друштва, чије настојање сматрам неопходним. Мислим да смо досада урадили, али да нам још посла остаје. На пример, сарадња са сродним друштвима у Француској, као и јачање сарадње са брџским друштвима у

унашњости земље. Будућност друштва зависи пре свега од залагања његових чланова, нарочито чланова Управног одбора од којих се неки, морам и са жаљењем да констатирам, нису ни из близа ангажовали колико је било потребно. Понекад је потребно досада снаге да се лична незадовољства и интереси превазиђу. Мислим, иакође, да се остата друштвена криза и пометња, са осећањем несигурности и неизвесности одражава и на рад нашег Друштва.

9. Професоре Павловићу, реците нам, на крају овог разговора, чиме се тренутно бавите?

Поред неких стипендијских радова (понеки чланак, приказ, исмени или усмени, јавно предавање и сл.) највише сам у последње време био ангажован управо у Друштву за културну сарадњу Србија-Француска. Поред другог, као члан Управног одбора, организовао сам, са неколико сарадника, прославу стогодишнице Друштва (1904-2004). После свечане академије у мају, у октобру смо имали научни симпозијум о српско-француским односима у последњих сто година, а недавно смо, уз помоћ Француске владе, издали обимни зборник саопштења.

Разговор водио:
Душан А. Јањић

Михаило Павловић са Пајриком Бесоном

САША ХАЦИ ТАНЧИЋ

НИКОЛАЈ ТИМЧЕНКО - НЕПРЕСУШНА ЕНЕРГИЈА СТВАРАЊА

Сартр је једном рекао: "Истински важно није шта неко чини с нама, него шта ми сами чинимо с оним што неко чини нама". Ово Сартрово упозорење одзвањало ми је у души кад код сам га изблиза посматрао или размишљао о Николају Тимченку, а изузетно интензивно откако је заувек изостао са нашег договореног виђења у лесковачкој Библиотеци, одакле је кући кренуо путем неповрата. Узевши у обзир целокупну личност и дело Тимченково, схватљиво је његово осећање света, однос према уметничким, моралним и друштвеним питањима с аспекта одбране себе од других чојственом одбраном других од себе. Снагом своје личне слободе он је изабрао да сам поступа с оним што је за живота чињено с њим, пре свега у родном граду коме је завештано служио до задњег тренутка. Лесковац му је изгледа пружао безмало безграничне могућности доживљавања свог "овде" и "сад", повезаних са "свуда" и "увек".

Заштићен самим собом, да би једино тако чинио с оним што су други чинили с њим, осмислио је себи јавни и тајни облик своје стешњене егзистенције. Наизглед, постранце, кроз реалност тријумфовао је против реалности, развивши управо читаву једну апологетичку животне мимикрије.

До смрти је спонтано тежио ка самоостварењу, напредовању које, како би то и Јунг објаснио, треба једном да одведе некој замишљеној, али и оствареној целини личности. На том и таквом путу до себе и од себе према другима напајао се животном енергијом, зачудо непресахлом, пошто је обилно притицала из речи, из дела, из текстова које је писао и о којима је писао. Мада се до краја живота није ослободио опсесије о свом судбинском проклетству да је страано тело које његова родна средина није признала за своје. Но и у таквом доживљају себе истински важно није му

било што се средина тако поставила према њему, пошто му је важније било како да се он постави према онима што се тако односе према њему. Зато ће дневнику који је водио до краја живота дословце поверити: "То није никаква трагедија, и ја то не сматрам својом несрећом". Све може бити, али по Николају Тимченку једно није могло бити: "проблема не би смело да буде, нити га има". Тако је завршавао сваки разговор, вером у победу хуманизма, победом личног стоицизма, који је изузетно однеговао управо у годинама када му је било најтеже; и не само њему, него многим, заправо свима, годинама које су појели скакавци... Тај особити стоицизам, тај парадоксални и иронијски однос гесла "све је у реду, и ту проблема не би смело да буде" кључно је обележје читавог његовог живота, сатрвеног проблемима и нередом оних који су успостављали ред и поредак.

Николај Тимченко

Сходно ономе што су други чинили с њим односио се према властитим критичким и књижевно-историјским пројектима. Није дочекао да их види објављене, што

накнадно посебно осветљава замршену и загонетну природу његове личности. Сматрао је последњих година да ваља објављивати само оно што је директан одговор на тренутне дилеме без тактизирања и прагматичких или каријеристичких мотива: "Рећи нешто паметно и храбро, нешто што задире у интересе моћних који раде против опште ствари и против живота незаштићених људи - то би требало да буде задатак оних који имају и умеју нешто да кажу".

Имао је и умео, и написао много, но и то је чинио упркос ономе што су други чинили према њему. Стварност му је напретек пружала грађу о "моћнима који раде против опште ствари и против живота незаштићених људи". Књижевност и уметност је пак непрестано изучавао и тумачио да би се, на примерима дела великана, бавио судбинским недаћама, срећном или несрећном судбином, друштвеним односима, сукобима страсти, карактерима, али и суштинском бића. Суштину бића слутио је интелектом, а не евокацијама маште. Али, чему онда епизоде са песмама, које је изгледа у потаји писао, ако не да одолева притиску реалног, стремећи метафизичким и естетским суштинама.

Све против себе слагао је у унутарњи живот свог бића, с осећањем растуће усамљености и замора. Изградивши читаву стратегију унутрашње самозаштите, попут Граса, који је лупајући у лимени добош заузео град Данциг, Герхарда Хауптмана који је за већину својих дела окупирао Шлезију, Кафке који је искористио континент Америку за истоимени роман, и Рилкеа који је узаптио чак и унутрашњи простор света за своје "Девинске елгије", Николај Тимченко је магичним магнетизмом своје критичке и моралне личности запосео читав југ Србије, а са њим све своје читаоце и поштоваоце који ће га се трајно сећати.

Ružica Timčenko

POÈME POUR NICOLAÏ

Tu es là, ton lit fait partie
De cette éclatante blancheur de neige.
Mais, que fait-il, donc, ici ce funèbre cortège
Tandis que, partout encore, triomphe la vie.

Le linceul blanc, immaculé
image vivante de la pureté
couvre ici la fierté
d'être un homme et de le rester.

Est-il parti chercher un pays
où le respect mutuel est la loi suprême
et où l'on n'a jamais fini
de suivre le chemin vers ce qu'on aime.

Un grand vide est resté
dans nos coeurs et nos âmes
qu'on ne pourra combler qu'en essayant
de faire, le moins possible, d'immondicités.

Nicolai Timcenko, lycéen

Notice sur Nicolaï Timcenko

Né en 1934 à Leskovac, d'un mariage mixte, serbo-russe, Nicolaï Timcenko se passionne, dès son jeune âge, pour les lettres, plutôt pour y réfléchir que pour les écrire. Toute la création et l'esprit humain, présentés dans les livres, sont son objet d'intérêt, dès l'antiquité à nos jours. D'une curiosité intellectuelle inassouvie et d'un esprit analytique, il commente des causes et des conséquences des évolutions sociales et historiques jusqu'aux problèmes locaux culturels et politiques, ce qui lui a valu des répressions violentes du régime communiste. Dans ses écrits on trouve des traités philosophiques, des critiques littéraires, des essais, des réflexions et des observations, des polémiques. La personnalité des auteurs et l'oeuvre sont également soumis à son esprit perspicace.

D'un naturel extrêmement subtil, victime de l'injustice sociale, il cherchait et trouvait de la force dans le travail qui était sa raison de vivre.

T.R.

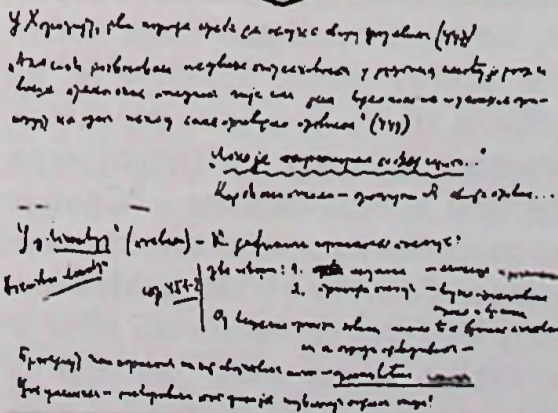
Dragan Tasić

LA PENSÉE LIBRE DE NIKOLAÏ TIMCENKO

Nikolaï Timcenko avait une pleine connaissance que la doctrine marxiste rejette la conscience tournée vers ce qui déjà existe pour refléter la démocratie bourgeoise sans l'ombre du moindre signe du présage de la société nouvelle, formée par l'action des ouvriers qui portent la liberté à eux-mêmes autant qu'aux autres, d'un simple fait de la prise du pouvoir. Nikolaï Timcenko sait qu'à l'état socialiste même règne l'ordre, ce qui signifie la contrainte; l'ordre est la condition nécessaire mais non suffisante de la survivance de l'homme social. Le seul respect de l'ordre n'est pas la voie qui mène au libre devenir de l'humanité, à l'existence. Les ordres à l'ouest ou à l'est ne sont que les règles de la vie humaine dans les états différents et souvent opposés, cependant que le contenu véritable de la réalité quotidienne, il faut le créer d'un effort supérieur. Timcenko était ouvert, à l'époque du socialisme yougoslave, à la vérité que le degré de la liberté était plus élevé à l'ouest, malgré la mission libératrice des ouvriers, qu'à l'est. Il n'avait pas une croyance cachée à la démocratie bourgeoise, comparée à la captivité de l'idéal socialiste, mais au contraire, il prêchait au public ce qu'il savait sans craindre les conséquences politiques dans un milieu restrictif de son temps. C'était la pensée libre du vieux philosophe consacré à l'esprit abstrait russe, notre citoyen respecté de la ville de Leskovac. L'art était l'espoir unique de ce maître à penser. Je l'imagine parler encore vivant même après sa mort, sa voix d'un son de la cloche fêlée de Baudelaire sous les coups du pessimisme philosophique :

Il est amer et doux, pendant les nuits d'hiver,
D'écouter, près du feu qui palpite et fume,
Les souvenirs lointains lentement s'élever
Au bruit des carillons qui chantent dans la brume.

Bienheureuse la cloche au gosier vigoureux
Qui, malgré sa vieillesse, alerte et bien portante,
Jette fidèlement son cri religieux,
Ainsi qu'un vieux soldat qui veille sous la tente !

Fac-similé en autographie de Timcenko

Јовица Сџаменковић

РАЗГОВОРИ СА ТИМЧЕНКОМ

Бесане ноћи се вуку опустелим улицама Лесковца, а ја корачам њима са сазнањем да није све онако како изгледа. Откада сам упознао чари поезије и прозе, књижевност је за мене постала завичај, завичај душе.

У свему томе је знатну улогу имао човек који је отишао прерано, отишао иако је имао још много тога да каже, и напише. Николај Тимченко беше мој пријатељ, књижевни сарадник, жива енциклопедија из које сам црпео своја прва, али и потоња књижевна сазнања. Сећам се наших разговора о Хегелу, Хајдегеру и Хани Арент. Била су то права предавања, без оног ex cataedra... Позајмљивао ми је књиге и у том избору преферирао Хесеа и Томаса Мана. "То ће вам за вашу прозу више користити", говорио је. И био је у праву. Користило је. Као и Флобер, Умберто Еко, Стендал...

Његова радна соба беше пријатно, ушушкано место у које је светлост допирала кроз широм отворен прозор. Полице са књигама, књиге на радном столу: Монтењ. Балзак. Овидије. Платон... Машина за писање, уредно сложени листови папира, оловке... Разговарали смо...

Разговарали смо о Косову. Није могао да схвати људску глупост и поделу људи по раси и језику. Није желео да то схвати. Било је то испод части, против разума. А разум, ratio, играо је у његовом животу велику улогу. Нихилизам и дефетизам је сматрао опасним и ружним појавама. Баш као што је опасним сматрао и расизам, национализам и верски фанатизам. Писао је о Хиландару, о Византијском Комонвелту. Са одушевљењем, али и резервом у исти мах. Мислио сам да га никада нећу упознати. Не до краја и не без остатка. Можда је управо и испало тако некако. На моју штету.

"Шта мислите о теорији крви и тла?", питао сам га. "Видим да сте читали Кнута Хамсуна", рече Тимченко уз осмех. И чини ми се да је то био наш последњи разговор. После тога је дошла зима, дуга, хладна, непроболна зима. Тимченко је са товаром књига под мишком, уским лесковачким улицама, отпешачио на неко, надам се, боље место, у метафизичку државу светлости, о којој смо понекад разговарали.

За спомен нека остане ово сећање на човека који је пленио људскошћу, хуманошћу, добротом и и непресушним знањем.

НИКОЛАЈ ТИМЧЕНКО

УМЕСТО УВОДА: РЕЧ О МОНТЕЊУ

Кадгод ми усахне и оно мало интелектуалне инспирације, што се често догађа у мом неплодном животу, латим се Монтења (1538-1592). Пријатно је, и у исто време опомињуће, читати Монтења и бити у хоризонту његове мисли и на трагу његових проницљивих увида у смисао и облике животних појава. Бити на Монтењевом трагу значи бити у дослуху са многим истинама и парадоксима који се јављају као истине; једна од тих парадоксалних истина јесте у томе да се до ње, праве или искривљене, долазило преко маске која се, како је у једној прилици речено, лепила за лица и била главно обележје људи XVI века. Тема маске, каже Сретен Марић, једна је од главних тема Монтењевих *Огледа* а Паскал је сасвим на трагу Монтењевих увида када је, рецимо, забележио да је човек "само прерушеност, лаж и лицемерност, у себи самом и у односу на друге". Да ли Декарт изражава мисао XVII века када каже да "наступа маскиран" када говори о својим ставовима и да ли је потпуна мисао XVII века исказана у Молијеровом генијалном *Тартифу*; бити на трагу Монтењеве мисли значи и подсетити своју мисаону и практичну делатност тако да се досегне мудрост чија је суштина у томе да се докона како да се добро живи и следствено томе добро умире? Да ли ка томе води поступак, практични поступак самог Монтења: он се повукао на своје имање да би се припремио за ту мудрост. Шта значи повлачење из вреве живота, из битке за положаје, за веће богатство, за власт у држави и над људима? Има ли начина да се буде нестворан? Како је сам забележио, "још здрав и неначет", што му је "већ одавно додијало робовање двору и јавним слу-

жбама" Монтењ се ставио под окриље Музе и ту покушао да нађе "спокојност и пуну безбедност". Критичан према обичајима и устројству свог века, Монтењ ипак није нихилист; он је само живот у *ratiu* претпоставио животу у практичном деловању. Сретен Марић је с тим у вези приметио да је "скровиште Монтењево било... све пре но испосничко, и он ће се често враћати међу људе и сарађивати на њиховим делима..." Најзад, бити на трагу Монтења значи градити своју мисао на најбољим тековинама прошлости, пре свега бесмртне антике, да би се, новим сазнањима и уз најбоље сензибилитете, унапређивала мисао будућности. Монтењ је обухватио својом мишљу цео XVI век а у следећем, XVII веку био присутан као извор најдубљих истина. Маска о којој је било речи - питање је - колико је и на које све начине обележила XVII век, то раздобље у коме су се хероји сучељавали са поривима срца и дужностима на које их је обавезивала норма а стално враћала у свакидању стварност обичног живота људска ограниченост на могуће и приватно. И тако, бити на трагу Монтењу значи увек бити у жижи актуелности човековог света. И наравно XVII века коме је отворио врата.

Монтењ је веома критичан према савремености (са мало претеривања, Сретен Марић каже да је презирао своје доба); тај скептицизам, Монтењ је, на једном месту у својим огледима, изразио једном у приличној мери тврдом констатацијом - "Свет је неспособан да се излечи"; човек је увек на беспућу и у хаосу. Монтењ није био једини мислилац који је покушао да тај хаос "сагледа са извесне студиозне дистанце" и да

сагради какву-такву своју колибу приватних и привремених истина, како се домишља Сретен Марић у свом занимљивом предговору *Огледима* (Култура, Београд, 1967). На истој линији са Монтењом, и са сличним идејама које их повезују, стоје и моралисти и сви значајни писци XVII века. Од Монтења потиче мисао да живот по себи није ни добро ни зло, јер у животу добро и зло заузимају оно место које им индивидуа одреди. Зато у борби против хаоса сам човек има централно место али је проблем у томе, како је приметио два века касније умни Монтескје, да несрећа долази отуда што људи "лебде између празних нада и смешнога страховања и, место да се ослањају на разум, они стварају чудовишта од којих се плаше, или утваре које их обмањују".

Опште је место у литератури о Монтењу да је он грађу за своје огледе црпао из три извора - античке филозофије и литературе, из помног анализирања својих сопствених мисли и осећања, свог искуства и живота и, треће, из посматрања и размишљања о поступцима и начину реаговања на животне појаве савременика. Тако, Монтењева мисао има, строго узев, практични, свакодневни аспект, с једне, и теоријски, филозофски, с друге стране. Строго узев, може се рећи да је Монтењева основна преокупација васпитање и поука и то би било тачно кад не би било такође тачно и, можда пресудно, да је овај ренесансни мислилац "истовремено... антиципирао путеве модерног европског субјективизма и отворио хоризонте филозофској оријентацији модерног релативизма и егзистенцијалне недефинисаности бића" (Н. Ковач).

(Одломак из дужег необјављеног рада)

TEXTES SUR LE THÈME : LA FRANCOPHONIE

LA FRANCOPHONIE -
MYTHE, IMAGE ET RÉALITÉ

*"C'est une langue belle avec des mots superbes
Qui porte son histoire à travers ses accents
Où l'on sent la musique et le parfum des herbes
Le fromage de chèvre et le pain de froment."*

(Ch. Trénet)

La langue française est la langue menacée, mais aussi défendue. Il y avait toujours le combat entre les langues parce que chaque langue tend vers le sommet d'échelle mondiale. La langue française est menacée, mais aussi plus de cent soixante dix millions de personnes dans le monde parlent français. De la même manière ils défendent la culture et l'histoire française qui est cachée profondément. La littérature française avait toujours une grande importance dans les courants littéraires mondiaux. Les plus grandes oeuvres d'écrivains français avaient toujours un grand succès dans le monde entier. S'il n'y avaient pas d'écrivains français, la littérature mondiale serait-elle si importante ?

Où serait la place de la littérature française dans le monde sans Baudelaire, Sartre, Prévert, Verlaine, Balzac, Rimbaud, Molière... ?

*"En passant comme un rêve
Au milieu des mystères
Des Mystères de Paris"*

(Prévert)

Le film français est un des plus marquants dans la cinématographie mondiale. Les films français nous transportent dans le monde de l'espoir et des rêves.

Dans toutes les provinces de France on respecte les traditions gastronomiques locales. La cuisine française est très connue dans le monde entier. La France reste le pays du bon vin (vins d'Alsace, de Bordeaux, de Bourgogne). Les vins de France sont l'oeuvre d'art, les symboles de la durée, de l'éternité. Le vin est comme le soleil, le mythe, la réalité, l'image. Le pays qui a 265 fromages doit être très populaire. C'est la qualité de la France qui ne cessera jamais.

Même la mode a toujours un accent français dans le monde entier. C'est comme le Chanel, le Chanel comme la réalité et la réalité comme le rêve.

Les Français considèrent que l'homme doit être respecté, posséder la liberté de la pensée, du travail et de la propriété. C'est le bonheur. Dans l'histoire la révolution française est très importante. Cette révolution a donné trois principes qui sont très importants pour la société française et la francophonie. Liberté, Égalité, Fraternité

sont comme le vent qui souffle de la France. Le coq est un des symboles de la France symbolisant la fierté nationale. Pendant la Révolution il accompagne la Déclaration des droits de l'homme. Il chante la gloire et la lutte pour la liberté et contre la tyrannie. Marianne, symbole de la France, représente la France comme l'état. La francophonie a une grande importance pour la coopération des pays où l'on parle français.

*"Ayant l'expansion des choses infinies,
Comme l'ambre, le musc, le benjoin et l'encens,
Qui chantent les transports de l'esprit et des sens."*

Aujourd'hui les relations entre les gens sont de plus en plus fortes et la nécessité de parler des langues étrangères est évidente. Les Français aiment leur langue et ils boivent les paroles comme s'ils buvaient du vin. Ils gardent leur langue comme un peu d'eau à la main.

Maja Đorđević et Tamara Stanković
Lycée de Lebane, IV3

QU'EST-CE QUE LA
FRANCOPHONIE POUR MOI ?

"La France est là !" Oui, c'était le titre sous lequel la Foire du livre a eu lieu à Belgrade. D'accord, je suis O.K. Mais, qu'est-ce que la francophonie vraiment ? Pourquoi la France est-elle tellement importante ? C'est à cause de sa culture, bien sûr. La culture française est très vieille, comme les relations et les liens entre la culture française et d'autres cultures. Auparavant, quand la France était un pays fort, elle conquérait certaines parties d'Afrique, d'Amérique et d'Asie. Elle transmettait l'influence culturelle dans ces pays, et aujourd'hui nous pouvons entendre parler français au Maroc, en Algérie, en Tunisie, au Canada.

Non seulement en Afrique ou en Amérique, mais aussi en Europe il y a quelques pays où l'on parle français. Ce sont la Belgique, la Suisse, le Luxembourg. On peut même dire qu'il est possible d'entendre français dans tous les coins du monde. C'est cela, la francophonie.

Mais la francophonie n'est pas seulement ça. C'est d'abord l'amour envers la France et sa culture, l'envie de connaître cette culture et les acquisitions de cette civilisation.

J'apprends le français depuis le lycée. C'est ma deuxième langue, donc je suis une vraie débutante. J'aime le français dès mon enfance. Pour moi, c'est une belle langue, très mélodieuse. Mes cousins habitent Paris; J'aimerais leur rendre visite et profiter de cette occasion pour perfectionner mon français. En tout cas, malgré toutes les difficultés, je l'apprends avec plaisir.

Maja Mihajlović, III7
Lycée de Leskovac

QUEL EST LE SENS
D'ÊTRE FRANCOPHONE ?
Y TROUVEZ-VOUS DE LA
PRIORITE ?

Quand j'étais petite, j'écoutais les histoires d'une langue très belle et d'un pays où les arts sont nés. J'imaginai quelquefois quel était le sens d'être francophone et quels étaient les avantages du français. Et alors, j'ai commencé à apprendre cette langue et j'en étais ravie. Il était très amusant à apprendre le français et je l'apprenais avec un grand plaisir. La langue française porte une histoire où l'on sent la musique et les parfums des herbes. Je pouvais sentir la France. C'est le sentiment incroyable qui me rend heureuse parce que je suis sûre que je fais quelque chose de bon. Quand on parle de la langue française et de la France, on ne peut pas oublier toutes ces grandes choses que la France a données au monde.

A présent, quand nous célébrons la langue française à l'occasion du Mois de la Francophonie, je peux dire avec fierté que je suis francophone. Je considère que ce fait me donne de l'avantage parce que le français est une langue qui nous fournit une richesse infinie et nous offre aussi les mots qui nous manquaient pour pouvoir mieux nous comprendre.

Marija Petrović, II-1
Lycée de Leskovac

Mini-journal des lycéens de Niš

Rubrique Paparazzi

Scandale: Vendi a un nouveau petit ami!

La semaine dernière au night club "sky bar", à la boum du célèbre joueur de l'Etoile Rouge, M. Pantelic, V.V.V. est arrivée avec un inconnu... Après plusieurs boissons et quelques scènes provocantes, on ignore comment ils ont terminé la soirée mais des passants nous ont dit que cet homme mystérieux était en fait un businessman, ex-petit ami de Nataša Bekvalac....

Vous pouvez imaginer les conséquences que cette découverte aura dans la presse...

*Ivana, Milan, Mara, Mladen
Svetozar Marković, IV5*

Rubrique Tourisme

La Tour des Crânes

La bataille de Čegar s'est terminée par la mort de beaucoup de soldats serbes, dont le plus grand d'entre eux Stevan Sindjelić. A cette occasion, les Turcs ont fait preuve de leur brutalité en construisant un monument: assemblage de briques... et de crânes serbes.

Le célèbre poète français Lamartine a témoigné qu'il restait encore des cheveux sur les crânes.

*Ivana, Milan, Mara, Mladen
Svetozar Marković, IV5*

La Forteresse de Niš

La forteresse domine notre belle ville de Niš. Elle se trouve à côté de la rivière.

Les Turcs ont construit cette forteresse au milieu d'un beau parc. Aujourd'hui, on y trouve le célèbre restaurant "Hamam". Si vous voulez boire quelque chose, il y a aussi un café très plaisant qui s'appelle "Čitaonica". Et l'été, dans le café "Pres" s'organisent beaucoup de soirées...

Si vous voulez visiter cette ville, il est nécessaire que vous visitiez la forteresse!

*Nataša, Jovana, Mladen
Svetozar Marković, II2*

Rubrique Tradition

La Slava

Dans notre pays existe une tradition qu'on appelle "Slava". Chaque famille a son protecteur, son saint. Par exemple, le protecteur de ma famille est Saint-Nicolas. Chaque année ma famille prépare un dîner le 19 décembre et des personnes que nous avons invité viennent chez nous. Sur la table, on a mis des bougies qui brillent toute la nuit et l'hôtesse de maison a préparé un repas spécial...

*Milan et Miloš
Svetozar Marković, IV5*

Noël à la manière serbe

Après une soirée avec la famille, assise par terre et mangeant de la nourriture sans graisse animale, s'en suit une journée aussi calme. On dit que la première personne qui entre dans notre maison va nous apporter le bonheur. Toute l'année sera sous le signe de cette personne. Elle doit prendre une branche de chêne et lui mettre le feu, en disant: "il y aura autant d'argent qu'il y aura de braises et autant de bonheur qu'il y aura d'étincelles..."

*Maja
Svetozar Marković, IV4*

Rubrique Vocabulaire

bonjour	dobar dan
bonsoir	dobro veče
salut	zdravo
au revoir	dovidjenja
ça va?	kako si?
d'accord	uredu
s'il te plait	molim te
tiens!	gle!
merci	hvala
où est la poste?	gde je pošta?
combien ça coûte?	koliko košta?
rendez-vous	sastanak
le matin	jutro
le soir	veče
le cinéma	bioskop
toujours	uvek
jamais	nikad
le garçon	dečak
la fille	devojka

*Bratislav
Svetozar Marković, IV5*

Rubrique Faits Divers

Douce mort?

A Boston en 1919, 21 personnes sont tuées par un extraordinaire accident. Un camion où se trouvaient 13 tonnes de sucre a explosé et la vague de sucre a provoqué, en tombant, un tremblement de terre. Huit maisons se sont alors écroulées.

...douce ou non douce, la mort est morte!

*Ivana et Ivana
Svetozar Marković, IV5*

L'air est fertile!

Dans les quartiers industriels où l'air est pollué, beaucoup de jumeaux naissent. Les scientifiques allemands qui s'occupent de la santé et de l'hygiène ont découvert cela. Les scientifiques d'Hambourg ont constaté que les jumeaux comptent pour 5,5% des nouveaux-nés dans les zones polluées, alors que dans les lieux plus sains, on en compte seulement 1 ou 2% maximum.

C'est bizarre, mais c'est la vérité!

*Bobana, Nikola, Aleksander
Svetozar Marković, IV5*

Le Destin

C'était en Espagne... Une fille et un garçon faux-jumeaux ont été abandonnés. Séparés à la naissance et adoptés par deux familles différentes, ils ne se sont pas connus.

Jusqu'au jour où, 20 ans plus tard, ils ont fait connaissance et sont tombés amoureux. Quand ils se sont mariés, ils ont fait des recherches sur leurs origines et ont découvert qu'ils étaient les enfants des mêmes parents...

C'est horrible, on pense! Et vous?

*Durdica, Natalija, Sonja, Milica
Svetozar Marković, IIII*

Une trop jolie maîtresse

Dans une école primaire aux Etats-Unis, il était une maîtresse de 20 ans. Elle était très charmante et ses élèves l'adoraient tous. Mais un garçon de 10 ans a réussi à séduire sa maîtresse. Ils ont commencé à sortir ensemble, dans des parcs d'attraction, au cinéma... en tout bien tout honneur, bien sûr! Deux ans plus tard, cependant, elle est tombée enceinte de lui. Les parents du garçon ont alors porté plainte pour détournement de mineur.

Leur bébé est né en prison.

*Durdica, Natalija, Sonja, Milica
Svetozar Marković, IIII*

Rubrique Conseils

Quelques conseils pour l'amour...

Pour votre premier rendez-vous, surtout les filles, il ne faut JAMAIS:

1- être trop bavardes...

Laissez votre petit-ami parler aussi! Le dialogue est très important pour mieux se connaître. Et justement, vous voulez mieux le connaître. C'est pour cela que vous avez décidé de sortir avec lui, non?!

2- être en retard...

Votre petit-ami peut penser que vous êtes irresponsable et que vous n'êtes pas très intéressée par lui. Vous voulez donner une bonne impression? C'est fondamental pour commencer une bonne relation!

3- avoir de mauvaises manières...

Ne riez pas trop fort, ne buvez pas beaucoup, ne dites jamais d'injures.

4- venir avec une copine...

A votre premier rendez-vous, venez seule. Surtout, ne venez jamais avec une copine, ou pire: plusieurs copines!!! Ce n'est pas bon du tout pour faire connaissance. Et si vous ne venez pas seule, vous risquez de transformer votre relation en simple amitié.

Mais, ce que vous devez ABSOLUMENT faire:

1- être sûre de vous!

Quand votre petit-ami vous demande votre opinion personnelle, exprimez-la! Montrez que vous avez du caractère. C'est beaucoup mieux que de dire "j'sais pas" ou "comme tu

Mini-journal des lycéens de Niš

veux". Les filles qui répondent ainsi ne sont pas intéressantes pour les garçons.

2- être belle!

Si vous sortez ensemble au restaurant ou si vous allez au théâtre, alors, mes chères amies, vous devez être très belles! Préparez-vous, maquillez-vous, parfumez-vous: il faut être resplendissante!

3- ...mais pas trop!

Si vous allez au cinéma ou chez lui, si c'est un rendez-vous décontracté: n'en faites pas trop! Soyez naturelle. Vous pouvez très bien porter un jean et un T-shirt et être très mignonne aussi!

4- le surprendre!

Au deuxième ou troisième rendez-vous, vous pouvez l'amener dans un café qu'il ne connaît pas, ou trouver des billets pour le match de son équipe préférée. Il sera très agréablement surpris...

Avec ces conseils, votre rendez-vous sera parfait! Bonne chance!

*Marija et Jelena
Svetozar Marković, IV3*

Rubrique interculturelle

Notre voyage scolaire

Mon ami Aca et moi sommes allés à Paris l'an dernier. Nous avons apprécié la culture française, ses vieux bâtiments du XVe siècle, ses monuments si impressionnants... Voir la Tour Eiffel, c'était la réalisation de notre rêve! Nous étions logés dans des familles françaises. Ces gens étaient sincères, gentils et communicatifs. Je les ai trouvés très compréhensifs et accueillants.

Dans l'aéroport Charles de Gaulle, nous avons rencontré notre grand musicien Goran Bregović et avons pris une photo avec lui! Il était très agréable et sympathique, et il était dans le même avion que nous! Quelle ironie: c'est en allant en France que nous avons rencontré une célébrité serbe!

Pendant que nous vollions, je suis tombée amoureuse d'un garçon nommé Luc. Je lui ai donné mon numéro de téléphone. C'était le plus beau jour de ma vie. J'étais amoureuse depuis deux heures...

Quand nous sommes retournés à Belgrade, il pleuvait. Nous étions très tristes.

Mais même si la vie en France est belle, la vie à Niš est mieux! Ici, nous sortons tous les jours, nous sommes plus communicatifs... Bref, notre pays est le plus beau du monde.

*Jelena et Aca
Svetozar Marković, IV3*

S'il on compare la France et la Serbie...

Ce sont deux pays très différents. La Serbie est un pays pauvre mais les hommes sont très gentils. En France, la mentalité n'est pas la même. Les Serbes ont beaucoup de tempérament et sont très courageux, tandis

que les Français sont passionnés et bien entendu, de grands amoureux...

Les jeunes en Serbie sont menacés parce que leur pays a souvent connu la guerre, mais ils aiment la vie et ils aiment s'amuser. Par opposition, les jeunes en France sont libres et sûrs d'eux.

La France a beaucoup de grands monuments. Tout le monde connaît la Tour Eiffel, Notre-Dame, le Louvre, l'Arc de Triomphe, les Champs Elysées ... Quant à Belgrade, c'est une ville riche de culture. Les monuments les plus connus sont la forteresse Kalemegdan et l'église de Sveti Sava.

Il ne faut pas oublier non plus de mentionner la cuisine traditionnelle serbe tellement variée...

Enfin, nous voulons dire que la Serbie est un petit pays au grand cœur!

*Maja, Katarina, Zorana
Svetozar Marković, II 2*

Rubrique tranche de vies

Sozopol nous a impressionné

Nous avons passé de bonnes vacances en Bulgarie, avec nos amis. Nous avons été à Sozopol.

Nous revoyons le beau soleil ardent de Sozopol, le bleu du ciel et le bleu de la mer... Nous avons visité la vieille ville et mangé des poulpes délicieuses. Il y avait beaucoup de touristes.

Le temps que nous avons passé là-bas, nous nous en souviendrons toujours...

*Mirjana, Natalija, Jovana, Vladimir
Stevan Sremac, IV6*

Nos souvenirs d'hiver

L'hiver est la plus belle saison. Tout le monde aime passer les vacances d'hiver à la montagne.

En Serbie, il y a beaucoup de montagnes splendides: Kopaonik, Zlatibor, Tara, Durmitor, Brezovica...

Cette année, nous avons visité Kopaonik. Nous y avons passé dix jours. Chaque année, beaucoup de touristes viennent apprécier sa belle poudreuse...

Nous avons été à l'hôtel "Grand" qui est le meilleur hôtel de Kopaonik, spacieux et confortable. Chaque jour nous avons fait du ski, et le soir nous sommes sortis à la discothèque "Royal" où nous avons écouté de la musique serbe: Ceca, Stoja, Neda Ukraden...

Nous recommandons à tous les Français de visiter notre pays et nos montagnes...

*Marko, Maša, Jelena, Ivana, Vladica
Stevan Sremac, IV6*

Rubrique Horoscope

Bélier, il est recommandé de rester tranquille..

Taureau, vous êtes en bonne santé et plein d'énergie!

Gémeaux, vous allez bientôt rencontrer votre double...

Cancer, attention à ne pas vous brûler les pincées...

Lion, vous êtes nerveux : cessez un peu de rugir!

Vierge, quelques problèmes au travail : vous êtes trop timide!

Balance, vous hésitez trop, prenez enfin une décision!

Scorpion, vous avez besoin de chaleur...

Sagittaire, heureux en amour. Cupidon a lancé sa flèche!

Capricorne, aidez vite vos amis : foncez!

Verseau, ce mois-ci, vous pouvez espérer vivre d'amour et d'eau fraîche...

Poissons, vous devez faire plus d'exercices: allez donc à la piscine!

*Marija
Stevan Sremac, I2*

Rubrique Humeur

L'amour...

Un seul mot, mais tellement de sens... De toutes façons, c'est quelque chose qui nous rend très heureux. Quand on est amoureux, on a l'impression qu'on peut tout faire, on ne sent jamais la fatigue, et on est agréable avec tout le monde...

Je peux dire malheureusement que je suis amoureuse de quelqu'un qui est très loin de moi. On a fait connaissance l'année passée, quand j'étais en Grèce. J'y vais tous les étés car j'ai une tante là-bas... donc, cet été je vais partir aussi! J'attends avec impatience de le voir. J'ai l'impression que je ne peux plus vivre sans lui et que je ne pourrai pas attendre jusqu'en juin pour être avec lui.

Mais j'ai encore quelques mois d'école. J'espère qu'ils vont vite passer...

En tout cas, l'amour nous donne la force de vivre.

Alors, les enfants : tombez amoureux, c'est génial!!!

*Tijana
Stevan Sremac, I2*

Le lycée...

Il pleuvait. Je me suis réveillée tard. Je devais aller au lycée... Je n'étais pas heureuse parce que les professeurs donnaient des examens à toutes les classes. J'étais en retard et j'étais très fâchée.

La première classe était de la physique. Notre professeur est sévère et nous donne toujours de mauvaises notes. Mais le problème c'est que tous les professeurs sont comme lui...

Nous n'avons pas assez de temps pour apprendre, pour nous promener avec nos amis, pour bavarder, et le pire est que nous ne nous amusons pas vraiment...

*Jelena, Andjella, Jovana
Svetozar Marković, II 4*

Vladimir Pavlović

UNE RENCONTRE

Je me réveillai tout en sueur et m'empressai d'allumer une "Lovcen", par habitude, mais aussi pour neutraliser un mauvais goût dans ma bouche. D'où venait se goût? Et qu'est-ce que je faisais, à midi, seul dans cet autocar vide, garé sur un parking désert? Une odeur typique des vacances, un mélange du parfum de cônifères et de la canalisation municipale se déversant dans la mer (en aspirant ce dernier, les continentaux ferment les yeux et murmurent dans un transport romantique : «Peux-tu sentir la mer?»), me fit revenir à la réalité, comme d'une anesthésie profonde. Je reconstituai dans la mémoire la beuverie de la veille dans une cave à vin à Porec. Dans mon sac de voyage en simili cuir à moitié décousu se bousculaient, en grinçant de leurs corps en verre couleur sirop de menthe quatre bouteilles de Malvoisie d'Istrie "qu'on trouvait pas dans les magasins". Je me reprochai sérieusement la soulographie de la veille: si à vingt ans je m'alcoolisais à ce rythme, je me retrouverais, à quarante ans, puant et mal rasé, dans une buvette près de la gare à partager du vin trafiqué avec les petits truands et les putes de basse classe... Il s'en fallut de très peu que j'abandonne les bouteilles dans cet autocar vide et surchauffé.

C'est là que je remarquai quelqu'un qui frappait nerveusement à la vitre de l'autocar. Malgré la douleur provoquée par le moindre mouvement de la tête je finis par me tourner dans le sens du toc-toc et, ébloui par le soleil de midi qui frappait droit dans la vitre, je vis la silhouette d'une jeune fille qui, d'un signe de la main, m'invitait à débarquer.

Je récapitulai: bon, j'étais à Pula. Mais qui était cette jeune fille? Une participante du groupe? Non, c'était exclu, à Trieste je les avais bien embarquées toutes dans le train, embrassé, comme par hasard, les plus belles du groupe, j'ai un peu minaudé en acceptant le sachet en papier contenant mon pourboire, et puis je suis resté sur le péron en raccompagnant du regard le train qui disparaissait derrière le virage en dévalant les rails vers Turin, et plus loin, vers la France. Je partageai illico le pourboire avec le chauffeur de l'autocar qui nous avait transporté pendant deux semaines à travers les plus belles contrées de la Yougoslavie, un Slovène, qui me remercia très civilement et s'empressa de rentrer à Ljubljana, sa capitale natale. Et moi, enflé par les effets de l'excès de vin et de trop peu de sommeil, je titubai jusqu'à la gare routière et me laissai choir sur la banquette du "Magirus" verdâtre en partance pour Pula. Je ne me souvenais ni du départ ni de l'arrivée à Pula. Espèce de con, me disais-je, si tu n'avais pas bu comme un imbécile tu te serais tout de suite rendu compte que cette fille n'avait rien d'une Française et que, donc, elle ne pouvait pas être du groupe.

Je quittai le véhicule à tâtons, comme un aveugle. La fille était déjà à côté de moi. Elle rigolait:

- Ça fait une bonne demi heure que je frappe, et toi, tu dors comme une bûche. Si Je n'avais pas fini par te réveiller tu serais peut-être reparti à Trieste.

J'aspirai profondément l'air incandescent de ce midi méditerranéen.

- Et l'autocar est arrivé quand?

- Dieu sait, j'suis là depuis plus d'une demi heure à te regarder

dormir, tout en sueur, t'aurais pu crever d'une insolation.

Son accent était celui des paysans de la Serbie occidentale, elle portait une de ces robes qu'on réserve "pour les sorties", visage ovale, une queue de cheval châtain et les yeux un peu rougis, comme si elle avait longtemps pleuré.

- Le m'appelle Lily, dit elle en reprenant son sérieux et en me tendant la main d'une façon protocolaire. J'acceptais sa main et me présentai à mon tour.

- Tu voyages où, Lily?

- Ma foi, j'aimerais bien rentrer chez moi, c'est pour ça que j'accueillis tous les cars venant de Kraljevo, de Krusevac, dans l'espoir de rencontrer quelqu'un que je connais.

- Qu'est-ce qui t'est arrivé, un coup de pick-pockets?

- Mais non...

Ses yeux rougis filtrèrent encore quelques larmes. Ah bon, elle va me sangloter maintenant une histoire sur la petite brebis trompée par le méchant loup et essaiera de me soutirer quelques dinars.

- Donc, tu t'es fait plaquer par ton mec?

- Tu parles d'un mec, il n'a qu'à aller niquer sa mère... Excuse-moi. C'est un type de mon bled, il fait ses études à Belgrade, on se connaît depuis l'enfance, et ça fait à peine un mois qu'on sort ensemble.

- Et alors, qu'est-il devenu?

- Bon, j'ai pris mes vacances, je travaille à l'usine de sous-vêtements, j'y ai un très bon poste, et j'lui dis qu'on pourrait aller à la mer. Il me dit qu'il n'a pas assez de fric, qu'il se baignerait cet été dans notre Morava, comme tant d'autres. Je lui dis de ne pas faire le con, j'ai un peu d'économies et on passera bien

UNE RENCONTRE

ensemble une dizaine de jours à la mer, si déjà on ne peut pas faire mieux. Enfin il accepte. On s'amène ici, on s'installe dans le camping, c'était super. Je lui donne tout mon fric sous prétexte qu'il saura le garder mieux que moi, mais en fait je l'ai fait pour l'encourager, c'est quand-même un homme, il faut bien qu'il puisse sortir un billet de sa poche...

- Et il s'est taillé avec le fric, concluai-je sans trop bien dissimuler mon incrédulité.

- Non, il est toujours là-bas, dans le camping. Il a déménagé sous la tente de trois filles tchèques, tu vois un peu, toutes des putains... Excuse-moi, je m'emporte, mais tu comprendras. Ils ne font que rigoler, boire de la liqueur de chocolat et baiser. Hier soir j'suis allée le voir, le supplier de me donner un peu de fric juste pour m'acheter un billet de retour, mais il faisait le con, prétendait qu'il ne comprenait pas le serbe, il était saouïl comme un âne, et ne cessait de s'esclaffer avec ces garces, en me montrant du doigt.

Des larmes lui coulèrent sur les joues, sa bouche se tordit. Elle baissa la tête et se mit à pleurer, très bas, en laissant échapper de sa gorge comme un sifflement à peine audible, réprimant les sanglots.

J'éprouvai pour elle une compassion sincère et m'en voulus d'avoir été si méfiant tout à l'heure. Les petites profiteuses ne pleurent pas comme-ça.

- Allez, calme-toi, on va se prendre un café et on finira bien par pondre une solution.

- Qu'est-ce que tu veux que je ponde, comme-ça, sans un sou, n'importe quel flic pourra m'arrêter pour vagabondage.

- Personne ne t'arrêtera, pas plus tard que demain soir tu

dormiras chez toi, je finirai bien par trouver une combine lui dis-je prudemment, et je savais déjà que quelle que fût la combine mon sac avec le pourboire se viderait.

Elle se rasséra un peu.

- T'es vraiment un brave garçon. On dirait que Dieu en personne t'a envoyé avec cet autocar. Je te regardais dormir: un vrai mec, mais avec un visage de petit garçon...

- Laisse tomber, lui dis-je magnanime, déjà fier de mon exploit humanitaire, on va d'abord régler ton retour.

De ma main gauche je pris mon sac de voyage lourd des bouteilles de Malvoisie et de la dernière réserve de mes caleçons et chaussettes, et de la droite je pris sa petite main moite pour l'emmener vers la gare ferroviaire.

Et qu'est-ce que je pourrai bien faire jusqu'à vingt-trois heures et quart? J'aurais parié qu'il y avait un train pour Belgrade vers cinq heures de l'après-midi. Et si je passais gentiment la nuit ici et repartais le matin avec le train de neuf heures trente? Je pourrais emmener Lily dans un resto prendre une bonne grillade, ensuite on pourrait prendre une chambre, tirer un coup, histoire de me dessouler, et le matin on pourra rentrer peinard. Moi à Belgrade et Lily dans sa mélancolique province.

Un rapace, c'est comme-ça que ça s'appelle. Le garçon qui, tel un vautour, fond sur une fille au cœur meurtri. L'ami qui console une collègue que son mari a quittée. Une collègue qui "comprend" un collègue fraîchement divorcé. Car, les femmes divorcent parce que leurs maris ne les aiment plus, et les hommes parce que leurs femmes ne les comprennent plus.

Est-ce que j'aurais remarqué la pauvre Lily si je n'étais pas à sept cent kilomètres de chez moi et un peu tristounet? Aurais-je daigné l'aborder si je n'avais pas su que, abandonnée et blessée, elle était une proie facile, une biche exangue que le vautour vorace achèvera d'un léger coup de bec dans le cœur pour se régaler ensuite de ses entrailles encore chaudes et frémissantes?

Ma proposition si humaine de lui acheter son billet de retour n'était-elle pas motivée, même inconsciemment, par sa gratitude qui me serait légitimement due et qu'elle exprimerait, martyre pragmatique, en me proposant en retour le seul bien qu'elle possédait en ce moment un peu de sa jeunesse excitante, un peu de sa tendresse maladroite et sincère?

Un rapace? Je m'en voulu presque pour cet excès de rigueur. D'où pouvait bien venir ce puritanisme qui me torturait de temps en temps? J'ai grandi dans un milieu où les parents, d'un criticisme souriant, encouragent les parties fines de leurs fils, dans un milieu qui ignore ce culte de culpabilité bien catholique, autant que cette obsession protestante par l'incessant réexamen de sa propre conscience. Les traces délavées et amorphes de la spiritualité orthodoxe de mon entourage se résumaient à un folklore extrêmement simplifié de la célébration de Saint Luc, protecteur de notre maison, et au mysticisme dont ma maman faisait preuve de temps en temps en se demandant, à moitié inquiète, à moitié coquine, quel était ce diable qui la faisait si irrésistiblement rigoler aux enterrements...

(La suite au prochain numéro)

Boban Umljenović

JE N'AI QUE TOI

Emmène-moi loin d'ici
Est-ce vrai que tu n'entends pas mes cris
Est-ce possible que tu ne remarques pas
qu'on m'a trahi
Je vois qu'on s'est bien diverti
Emmène-moi loin de cet entourage
Il est grand temps pour moi de tourner la page
Je compte sur toi pour être ma ceinture
de sauvetage
Certaines choses seulement avec toi s'arrangent

Je n'ai recours qu'à toi
Quand je suis mécontent de tous et mécontent
de moi
Quand il me paraît que le monde est devenu
mon ennemi déclaré

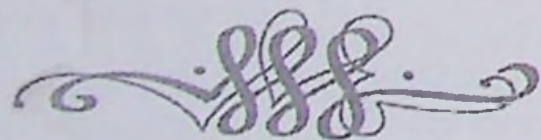
Quand le sens commun disparaît
Je n'ai que toi pour me rassurer
Si souvent j'ai besoin de me séquestrer
Je crains les vertus, les bienfaisances, la bonté
Derrière tout ça il y a toujours un motif caché
J'ai confiance uniquement en toi
Parce que tu fais partie de moi

Je t'accompagnerais n'importe où
Avec tous ces désenchantements mes forces
sont à bout
Les difficultés s'abattent sur moi coup sur coup
La pensée de la mort est proche j'avoue
Choisis la direction, la vitesse, l'heure, je te suis
J'veux fuir et planter là tout ce qui m'ennuie
Je quitte les larmes, les peines, l'apathie,
toute une vie
Avec toi, j'ai trouvé le courage de prendre
le chemin dont je rêvais sans répit

Je n'ai recours qu'à toi
Quand je suis mécontent de tous
et mécontent de moi
Quand je n'arrive pas à retrouver la paix
avec moi-même
Quand je veux raconter à quelqu'un
mes problèmes
Je n'ai que toi pour me comprendre
Si souvent je commence de nouveau
et le passé j'ai besoin de le désapprendre
Je me méfie de l'innocence, des anges humains,
des gens sans péchés
Le monde marche toujours
avec des motifs cachés

Aide-moi, je te crois
Il m'est nécessaire de regagner la foi

(B. Umljenovic est étudiant en Lettres)

Dragan Tasić

UNE MONTAGNE AU BOUT DU MONDE

De l'autre côté de ce monde,
Le vieux poète l'a dit, qui repose non ici,
Mais au ciel, on voit une montagne
affreuse.

J'irai suivant ses pentes en cristaux,
Parmi les arbres, vers les bêtes
Bavardes aux yeux d'or. J'irai,
L'âme perdue, parce que mes songes
Sont honteux. Est-ce qu'elle existe,
Cette montagne, comme la puissance
Rendue à sa source pareille à la rivière
Saine de l'oubli ? Même après
Cent ans je suis jeune, même après
Trois cents mille kilomètres sous
La voûte céleste. C'est vrai, tout ça
Existe et je ne suis point intéressé
Au reste.

Je veux que tu approches, et qu'une
Longue pause dure entre deux chocs
Qui unissent nos deux corps
Du bois, du fer noircis.
Baisse tes yeux et parle,
Baisse ton bec, mon cher oiseau,
Qui portes la croix visible.

Benjamin Farge, Paris

L'ANNONCE JOYEUSE

Combien plurielle ou tienne
as-tu la beauté attenante !
Mienne ! mienne ! et tardive
cette heure simagrante
pour d'autres, à d'autres,
puis à moi-même, puis à moi
- je te salue. Nous avons
le jour au repos. Nous aurons
les nuits d'hier, comme hivers en surplus.

LE STUPÉFAIT

Son visage n'a plus que nudité tenace
Le bel homme abordé par un chagrin vivace
Et le corps retenu que la mortelle enlace
Serpente par les morts dont il trouve la trace
C'est la nuit verte où le deuil s'alanguit
En langues occupées par d'amoureux soucis
Ou nuit brune que l'absence obscurcit
Pour celui qui n'a tu le lieu qui l'a meurtri
La tête dodeline et sa langue présage
Le poids froid d'une obole cherchant un passage
Parmi sa bouche bée où chaque mot s'encage
Refusant de payer un prix d'autre halage.

Nevenka Popović

C'EST VOUS, PORTANT DES ÉTOILES JEUNES, QUE JE CONNAIS

A mon prof. Ružica Timčenko

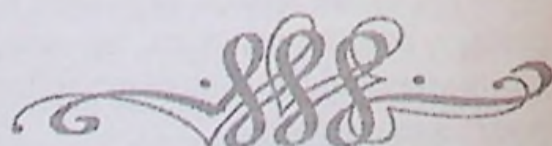
Je suis pleine
de vos étoiles jeunes de matin
qui nous lient.
... Vos yeux, vous les avez prêtés
à votre petite-fille, à votre petit fils...
Qu'ils les gardent bien !...
Parce que c'est
le petit coffre d'âme
qui navigue
dans les hauteurs pures, bleues
avec ardeur d'un perce-neige
dans leurs pas...

Ayant soif, comme des louves-mères,
de la bonté,
et tout ça avec le charme d'une fée,
vous rendez presque heureux
chacun de vos vrais amis,
vous, perle-âme, ravie dans la coquille,
qu'une vague a jetée
sur le petit espace de ma falaise...

Jetez-vous sur les bords
de la rivière de vie.
Dans votre bruit
moi-aussi, je sens
le conte de fée
et de votre lilas de soie bleu frais
avec des inquiétudes, des rêves
qui lavent les plaies doucement...

PAROLE D'UN CHACUN

On ouvre un coeur sans plus d'issue qu'un ciel
comme une porte. Il arrive qu'aveugle
aussi la maison regarde le champ
qui s'ouvre et donne sur la mer, le bois.
Il arrive qu'un coeur comme une porte
s'ouvre sans plus d'issue qu'un ciel. On croit
que l'horizon referme un paysage.
Il suffisait d'un arbre pour penser
parfois, et l'on croise le ciel de traîne
de plaie de peine. On croit que l'horizon
referme un paysage. On croise un coeur
comme de traîne de peine de plaie.
On croit qu'il voit comme une porte aveugle.

TRADUIRE, C'EST TRAHIR ?

Le rapport entre le texte original et sa traduction fait l'objet de nombreuses analyses concernant le concept de fidélité et de trahison de la traduction. Ces analyses ont même fait naître une discipline linguistique la théorie de la traduction qui examine le problème de la traduction convenable et qui veut révéler le processus mental de la transmission des pensées d'une langue dans l'autre. Ici, nous allons parler de la traduction littéraire où le problème de la fidélité et de la trahison est particulièrement exprimé. Nous allons essayer de montrer des difficultés linguistiques et culturelles du processus traductif en faisant attention surtout au rôle du traducteur, intermédiaire non seulement entre deux langues, mais aussi entre l'auteur et son public étranger.

Il y a des gens qui prétendent que la traduction est forcément la trahison. Si nous nous rendons compte que toute langue représente une vision du monde, que toute langue a sa logique, son vocabulaire et sa structure, cette prise de position est fondée. "Faire passer cette vision du monde dans une autre langue qui voit les choses différemment, c'est la quadrature du cercle." (Wuilmart). Toute langue reflète les atteignements culturels de sa population. Toute langue a son système grammatical qui impose une certaine façon de rangement des pensées et c'est pour cela qu'il n'est pas toujours facile d'échanger les idées entre les langues. Wilhelm von Humboldt, fondateur de la linguistique générale, soulignait qu'il n'y avait pas de véritable compréhension et communication entre les différentes populations. Comment rendre les nuances d'une langue dans l'autre? C'est, sans doute, la tâche la plus difficile qui est imposée aux traducteurs, le travail de Sisiphe.

Les difficultés grammaticales et lexicales que toute langue possède représente un véritable défi pour les traducteurs: les expressions idiomatiques, les mots qui n'ont pas leurs équivalents dans les autres langues, etc. Par exemple, comment traduire en français l'expression serbe ici grlom u jagode dont la signification n'est pas une somme simple des significations individuelles des mots qui la constituent? Il faut trouver le moyen juste de se débrouiller, il faut "inventer" alors. C'est là que la trahison commence, une trahison forcée et inévitable. En essayant d'être fidèle dans sa traduction, le traducteur trahit. Quel paradoxe!

De l'autre côté, pouvons-nous a priori dire que le traducteur est vraiment un traître? Nous devons admettre, c'est un mot dur et injuste pour quelqu'un qui s'efforce beaucoup de transmettre aux lecteurs l'esprit de l'oeuvre. Le traducteur est plutôt créateur que traître et la traduction est plutôt interprétation que trahison. D'ailleurs, chaque lecture est une interprétation de l'oeuvre aussi. Lorsque l'écrivain publie son oeuvre, elle ne lui appartient plus. Pouvons-nous parler de la trahison lorsque nous savons que c'est justement grâce aux traducteurs que le monde a connu l'essence du génie de Baudelaire, de Proust, de Sartre?

La traduction est le résultat du compromis entre les exigences des langues, l'expression poétique de l'écrivain et l'art du traducteur. Alors, ce processus dur et complexe, est-il la trahison, l'interprétation, la réécriture ou quelque chose d'autre? Nous dirons que la traduction est tout cela ensemble. Elle est interprétation parce que le traducteur doit pénétrer profondément dans la signification du texte et trouver sa polysémie, il doit comprendre tout ce que l'auteur a dit et

pressentir tout ce qu'il voulait dire. Elle est réécriture parce qu'il s'agit d'un processus de création comprenant plusieurs phases: lecture attentive, analyse détaillée au niveau grammatical, lexical, sémantique et stylistique, etc. Enfin, si nous avons en vue qu'il est difficile pour un traducteur de franchir tous les obstacles produits par la variété des langues, la traduction est trahison. La trahison est donc imposée et elle n'est qu'une phase traductive. Et le traducteur est interprète, créateur; parfois, il n'est que l'outil impuissant de la langue mais il n'est jamais un traître.

Ivana Vuksanović, étudiante,
Faculté de Philologie, Beograd

ПОЈМОВИ УПОРЕДНЕ И ОПШТЕ КЊИЖЕВНОСТИ

Појам упоредне књижевности употребљено је први пут Вилмен 1827. године на Сорбони. Свакако да је нешто слично упоредном изучавању књижевности постојало и раније. Може се говорити о Аристотеловим упоређивањима комедије и трагедије, Хорацијевим поређењима грчке и римске књижевности. Сличних настојања имамо и у ренесанси, романтизму, итд. Потоња употреба појма упоредне књижевности указује на прецизније детерминисање али и на употребу у другом значењу.

Највише пажње овој проблематици посветио је Пол Ван Тигем. У својој књизи *Упоредна књижевност* (*La littérature comparée*), он разматра историјат и генезу појма, затим методологију, а у трећем делу говори о општој књижевности.

Будући да се јавила након позитивизма и романтизма, Ван Тигемова књига није могла да заобиђе појам националне књижевности. Стога се упоредна књижевност оријентисала на разматрање веза које постоје између две националне књижевности или између више националних књижевности. По Ван Тигемовом виђењу упоредна књижевност се изучава у оквиру историје књижевности, што значи да њена методологија не води неким књижевносторијским начелима.

У изучавању упоредне књижевности морамо се најпре сусрести са границама, а тек онда говорити о пошљаоцу, примаоцу и трансмисији. Уколико проблем сагледавамо са становишта оног који предаје утицај, можемо говорити о успеху у одређеној средини; ако сагледавамо проблем са становишта оног који прима, можемо говорити о изворима. Важно место дато је и преносиоцу, било да се ради о преводиоцу или неком другом облику преношења одређеног књижевно-стваралачког искуства на другу средину.

Овде, може се закључити, Ван Тигем говори о упоредној књижевности на синхронијској равни. Међутим, Ван Тигем има на уму и утицаје које на једну средину и у једном времену врше књижевна остварења различитих раздобља.

Ханс Роберт Курцијус, својим концептом европске књижевности и латинског средњовековља као да стоји на граници између упоредне и опште књижевности... Европску књижевност, указује Курцијус, треба посматрати и као микроструктуру и као макроструктуру, тј. треба је изучавати и аналитички, са становишта општијих начела.

Курцијусов европоцентризам и негирање националне књижевности били су изузетно значајни за време у коме се појавио, али му је озбиљно замерено занемаривање осталих књижевности као и свођење европске књижевности на књижевност романског круга.

Појам опште књижевности у савременим изучавањима литературе прилично је недефинисан и његова употреба је неуједначена. Светозар Петровић указује на неколико употреба. Најпре, истиче појам опште књижевности у изучавању општих начела књижевности, што значи да овај термин приближава теорији књижевности. У књижевној критици он се готово не употребљава; па и онда када се употреби, нарочито у новинској критици, има оно значење које има у библиотекарству. Наиме, означава она дела која се, по библиотечким нормама, не могу класификовати ни у једну категорију.

Посебну пажњу С. Петровић посвећује Пол Ван Тигемовом одређењу овог појма. Наиме, Ван Тигем општу књижевност одређује као општу историју књижевности, историју која обрађује оно што је заједничко неколиким књижевностима. То заједничко може имати неколико облика: или међународне правце, или одређене жанровске појединости, модалитете, мотиве, итд. Види се да је у начелима за одређење појма опште књижевности присутан критеријум географског.

Жирмунски и Конрад, совјетски аутори, своје изучавање ове области постављају на сасвим другачије основе. Дотадашња изучавања упоредне и опште књижевности они стављају у три категорије: прва је историјско-генетичко изучавање карактеристично за Курцијуса, друга оно везано за Пол Ван Тигема и треће, историјско типолошко, покушавају сами да одреде. Основу њиховог одређења чине најпре марксистичка филозофија, пото проучавање Веселовског и на трећем месту је њихова заинтересованост за ваневропску књижевност.

Историјско-типолошко изучавање указује на демократичност књижевности, на повезаност различитих историјских низова, на одређену социјалну условљеност утицаја. Они су имали на уму руски формализам и Маркова и Енгелсова одређења историје и напретка. Стога је њихово одређење историјско-типолошке повезаности занимљиво за изучавање књижевности и у равни дијахроније.

Драган Раговић

Remy de Gourmont

LE VOYAGEUR

L'herbe fleurit toujours au creux frais de ton ventre,
Terre, pourquoi refuser ton ventre au voyageur ?
Et si le seigle est mûr, il a faim et ses mains
Tremblent d'amour quand il pense à toutes les gerbes.

Il sait que la forêt bleue et verte est ouverte
Aux chiens qui vont flairer le parfum des tanières:
Les fleurs fanées d'hier ont des odeurs d'étoiles,
Mais le vieux ciel est moins cruel que l'aubepine.

La spirale s'enroule aux serpents de l'éther,
Frappe et plie, pèlerin, tes épaules pensives:
Le moulin tourne et la mélancolie des oies
Ecrit ta destinée sur l'horizon sanglant.

Heure, ami, crépuscule, et le plaisir des mules
Et les pleurs de la roue et l'ange qui s'envole:
Ferme tes poings, dors-toi dans l'astre de ton rêve:
L'escadre des méduses tombe et crève sur les grèves.

Мира Коцић

НИ ПРОШЛОСТИ
НЕМА

Преијражила сам собу до гна
да нађем неки заборављени, исцрпсовани
ивеић у књици,
неку записану реч у сјоменарима,
неку везу са предметима.
Свуда празнина.
Мислила сам да на фотографијама
има гео мене.
Замисли!
Па ја не само ишћо немам садашњосћ,
ја сам и прошлосћ изћубила.

И ирње има ириродан живоић и смрћ
и сћражари и вечићо чува врћ
и има радосћ - ружу на врху.
А ружа није свесна своје лейошће
нићи да је ћерка ирња.
Њу човек оћме ћрубо да ирикрије
воњ својих ирња.
Наши роћендани ружама живоић ирекраиће,
а ми ћо схваићимо
ићек кад нам се живоићи у бодље иреобраиће.

MÊME LE PASSÉ
N'EXISTE PLUS

J'ai fouillé ma chambre jusqu'au fond
pour trouver dans un livre une fleur
pressée et oubliée,
un mot noté dans un album de souvenirs,
un rapport aux objets.
Rien qu'un vide partout.
Je croyais avoir laissé une partie
de moi-même dans les photos.
Imagine-toi !
Cependant, j'ai perdu non seulement
le moment actuel,
mais le passé aussi.

Même les épines ont une vie ordinaire
coupée par la mort
étant de garde, elles veillent sur le jardin
sans relâche
et se réjouissent d'avoir une rose au sommet.
Mais la rose ne se rend pas compte de sa beauté
ni de son origine.
C'est un rustre qui l'arrache sans merci
pour couvrir la puanteur de ses haillons.
Nos anniversaires dévastent les roses,
Et nous, ce n'est qu'au moment
où les roses se transforment en épines
que nous nous en rendons compte.

Traduit par Ruzica Timcenko

НАМЕРНИК

Биће увек ивечића у свежој шуйљини ићвоје уићробе,
Земљо, заишћо ускраићићи ићвоју уићробу намернику?
А ако је раж зрела, он је ћладан и руке му
Дрхћће од љубави кад ићомисли на све сноћове.

Он зна да је ићлава и зелена шума оићворена
За иће који ће да наћуше мирис брлоћа:
Јучераиће увело ивечиће мирииће на звезде,
Али сћћаро небо је милосрдније од белоћ ћлоћа.

Сћћирала се омоћћава у змије еићера,
Угара и ићовија, ходочасниче, ићвоја замишћена рамена:
Воденица се врћи и меланхолија ћусака
Исћисује ићвоју судбу на крвавом хоризонћу.

Час, иријаићелу, сумрак и задовољсћиво мазћи
И ићлач ићочка и анћео који ићолеће:
Сћћисни ићеснииће, усни у звезди ићвоћ сна:
Ескадра медуза ићада на жалове и скончава.

Превео: Саиша Ранчић

Roger Caillois

Le mystère d'Ameirgen

Je suis le vent qui souffle sur la mer,
je suis vague de la mer,
je suis mugissement de la mer,
je suis le boeuf aux sept combats
je suis oiseau de proie sur la falaise,
je suis rayon de soleil,
je suis navigateur intelligent,
je suis sanglier cruel,
je suis lac dans la plaine,
je suis parole de science,
je suis une épée aiguë menaçant une armée,
je suis le dieu qui donne le feu à la tête,
je suis celui qui répand la lumière entre
les montagnes,
je suis celui qui annonce les âges de la lune,
je suis celui qui enseigne où se cache le soleil.

Амерженова тајна

Ја сам већар који дува ићо мору,
ја сам ићћалас на мору,
ја сам хук мора,
ја сам бик са седам борби,
ја сам ићћишиа ћрабљивишиа на лићћишии,
ја сам сунчев зрак,
ја сам веићћ морейловаи,
ја сам крволочни дивљи већар,
ја сам језеро у равниши,
ја сам ћлас учењака,
ја сам оићћар мач који иреићи
раићћишии,
ја сам боћ који расћћалује ум,
ја сам онај који иири свеићћлосћ
у ићћанинама,
ја сам онај који најављује мене месеца,
ја сам онај који ићоучава где се крије
сунце.

Превела: Љиљана Јањић

LA VENDÉE

Lors du stage de perfectionnement des professeurs de français l'année dernière en Vendée, Madame Dusanka Jankovic a eu de la chance de bien connaître le pays vendéen. Elle nous retrace ici le tableau de cette belle région française.

Le logis de la Chabotterie

La Vendée est située à l'Ouest de la France ; son symbole sont deux coeurs : l'un pour la patrie, l'autre pour la religion. Le département fait partie de la région des Pays de la Loire. C'est Napoléon Bonaparte qui a donné aux Vendéens les droits départementaux, comme geste de bonne volonté pour calmer le peuple et pour diminuer la haine après la guerre. Il a décidé aussi d'édifier une nouvelle ville et d'y transférer la préfecture qui était auparavant à Fontenay-le-Comte. A l'aide de l'ingénieur Cormier, la ville prendra la forme d'un pentagone autour d'une immense place sur laquelle se trouve aujourd'hui le monument de Napoléon. C'est la Roche-sur-Yon, une ville moderne mais qui manque le charme de Fontenay-le-Comte.

La région doit son nom à une petite rivière du Sud. On dit que la province devait s'appeler "La région de deux Lais", d'après les deux rivières qui coulent à travers la région et qui sont plus grandes et plus importantes, mais les députés ne voulaient pas qu'on se moquaient des habitants de toute la Vendée (Les deux laids).

Les caractéristiques de l'architecture vendéenne sont des maisons pas très hautes, peintes en blanc avec des

volets bleus. Depuis toujours les Vendéens construisaient des maisons basses pour se protéger du vent qui y souffle de l'océan Atlantique en emportant avec lui du sable et du sel. Pouvez-vous imaginer des gens habitant ces maisonnettes que la marée haute inondait, d'avoir fait de leur province la deuxième région en France d'après le profit économique. Cette lutte contre les désastres naturels les a peut-être appris à être plus vigilants et plus sages. Ils séchaient systématiquement le marais en creusant des canaux afin de se procurer des terres à cultiver, des pâturages, etc.

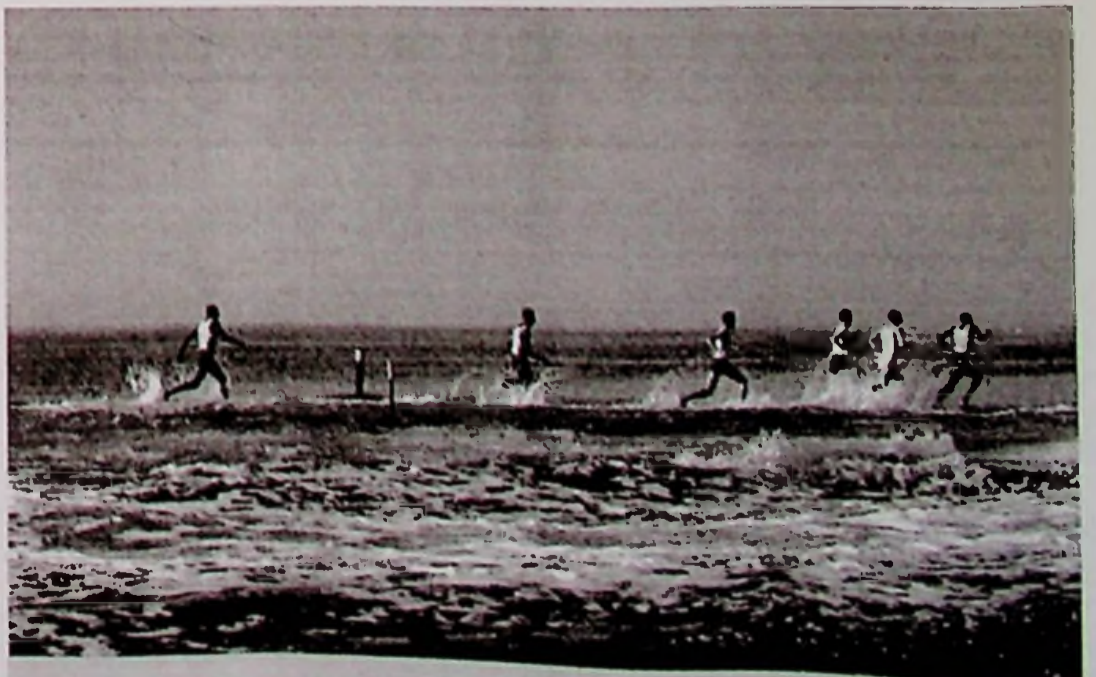
Le tourisme est la première activité des habitants de cette région. Ils ont lancé l'idée du tourisme intelligent. La côte Vendéenne a presque autant de jours ensoleillés que le Midi mais les prix ne sont pas aussi élevés. En se rendant compte que les touristes quittent la plage vers onze heures à cause des rayons ultraviolettes pour y revenir vers quatre heures de l'après-midi. Il y a donc cette période de quelques heures que les touristes peuvent passer ailleurs. Etant donné que la France a de très bonnes routes et que chaque famille française possède en moyenne deux voitures, on propose des endroits à visiter à l'intérieur (la découverte du patrimoine), de bons restaurants, des

concerts, du théâtre, des activités de divertissement en offrant aux touristes la possibilité de dépenser leur argent et de se sentir à l'aise. En même temps, la Vendée encaisse le liquide.

L'agriculture est la deuxième activité des habitants de cette région, après le tourisme. Ils sont de grands producteurs de foie gras et de volaille en général; ils ont aussi une bonne réputation de producteurs et d'exportateurs de viande de boeuf, il faut dire qu'ils ont des conditions presque idéales pour cela. L'été n'y est pas trop chaud et l'hiver y est doux, c'est pourquoi les bovins restent dans les champs dix mois ce qui rend l'élevage beaucoup plus facile et moins cher.

Si on veut se rendre sur l'île de Noirmoutier on passe par le pont qui unit l'île au continent. Mais pour ceux qui aiment les aventures il y a un autre passage qu'on peut utiliser pendant la marée basse "Le passage du Gois". Pourtant, il faut faire attention pour ne pas se faire prendre par la marée haute. Il y a aussi une course qui attire les sportifs et les coureurs. Dès que la marée haute couvre le passage, les coureurs startent. Quand ils arrivent à l'île l'eau vient jusqu'à leur taille. Certains y arrivent même à la nage.

Dušanka Janković

Le debut de la course

КОНКУРС ДРУШТВА ПРИЈАТЕЉА ФРАНЦУСКЕ

Активност Друштва пријатеља Француске у Лесковцу у прва два месеца 1928. године била је (како смо то истакли у прошлом броју *Алијансе*) у знаку три догађаја: одржавања ванредне скупштине Друштва, кампање за упис на курсеве француског језика и организовања завршне забаве сезоне. Ови догађаји најавили су успешно деловање Друштва у овој години.

За културну историју предрадног Лесковца година 1928. била је, уопште узев, по много чему значајна. Обновљен је, пре свега, рад Народног универзитета (основан 1924. он се исте године угасио). Први његов председник постао је тек у Лесковац прispели (10. фебруара 1928) нови директор Реалке, Владислав Росић, иначе по струци професор француског језика (будући познати преводилац дела Мопасана и Анатола Франса). Народни универзитет ће континуирано радити до 1940. године и представљаће важну културну институцију у граду. Градско позориште, основано 1926. наставља своју делатност, али потресано материјалним недаћама упада у кризу из које се неће извући; Грађанска касина напушта кохабитацију са Француским клубом и враћа се у своје раније просторије; оживљава и рад певачких дружина, у првом реду "Бранка". У 1928. години и у Лесковцу су свечано, са много помпе, прослављене десетогодишњица пробоја Солунског фронта и десетогодишњица уједињења. Треба још истаћи да је ове године изграђен хотел "Костић", први прави модеран хотел у Лесковцу.

Друштво пријатеља Француске, одн. Француски клуб, наставило је са својим уобичајеним активностима: курсевима француског језика, матинема, соареима... Библиотека је, такође, имала свој устаљени ритам рада у просторијама Друштва у улици Краљице Марије. О раду Друштва било је мало вести у локалним новинама, али Француска, француска култура и цивилизација често су у њима помињани (на пример, Сретен Динић у својим сећањима на боравак на Крфу говори и о француској болници у којој су "нашли лека и одмора многи наши ратници", или исти аутор наводи у једном чланку "дивни пример одлично

организоване дечије штедње у Француској".

Као куриозитет, у Лесковачком гласнику се појавио поздрав једног Лесковчанина маршалу Франше д'Еперсеу. Наш локални лист је то, у броју од 13.10.1928. овако пренео: "Приликом доласка у Београд на прославу пробоја Солунског фронта француског војводе Франше д'Еперсеа, наш грађанин г. Бора Наумовић, инвалид, упутио му је следећи телеграм: 'Јуначки Војводо. Ево хитам да те српским поздравом поздравим. Здраворатни друже (Бора Наумовић, наредник, инвалид)'. Одговор Франше д'Еперсеа: 'Хвала драги пријатељу, поносим се твојим поздравом' (Војвода Франше д'Еперсе)".

Луј Франше д'Ејере

Пуну пажњу заслужује једна акција Друштва која речито говори о тежњи ове српско-француске асоцијације да прошири облике свог културног и просветног деловања. Крајем 1928. друштво је, наиме, расписало конкурс (објављен је у *Лесковачком гласнику* 29. децембра) за најбоље саставе из области "културних односа српског и француског народа". Предвиђене су биле значајне новчане награде, а састави су могли бити на француском или српском језику. Дословни текст конкурса је гласио: "Управа друштва Les Amis de la France у

Лесковцу одредила је две награде од по 250 и 150 динара за најбољи спис (причица, цртица, предавање итд.) у духу друштвеног правца (односно српског и француског народа). Састав може бити на француском или српском. Напис треба послати или предати управи на оцену, а право на награду имају само они из Лесковца. Рок предаје до 15. јануара 1929." Како, изгледа, није било одзива, а и рок за предају састава је био неуобичајено кратак, управа Друштва је поновила конкурс (*Лесковачки гласник* 26. јануар 1929), изменивши га тако што је повећала новчане награде на 350 и 250 динара "за најбољи рад", проширила врсте написа и на "новеле, епизоде" и што је српски народ заменила "југословенским" ("из културних односа југословенског и француског народа"). Нови рок за предају рукописа: 31. јануар 1929. Најзад, у *Лесковачком гласнику*, у броју од 16. фебруара 1929. изишло је измењено, или боље рећи ново обавештење о конкурсима: "Управа клуба Les Amis de la France у Лесковцу спојила је уједно обе награде од 350 и 250 динара за најбољи рад: причица, цртица, епизода, предавање итд. из културног међусобног односа народа Југославије и Француске". Одређен је опет нов рок за предају радова: крај фебруара.

Није нам познато какав је био исход конкурса. О томе у локалној периодици, или у било којој другој публикацији, нема ни помена. Ни трагања у Историјском архиву и Народном музеју у Лесковцу нису дала резултата. А архива Друштва, најпотпунији и најверодостојнији извор података о постојању и раду ове установе, била је уништена за време Другог светског рата, тако да је остала мистерија шта се са конкурсом збило. Може се само претпоставити да конкурс није успео, да је предато мало радова или да нису били вредни објављивања. Врло кратки рокови за њихову предају могли су само да збуне евентуалне учеснике. Ако је то тако, штета је што један леп и достојан хвале покушај Друштва да се изађе из оквира уобичајених активности није уродио плодом. Посебно што је тема била подстицајна.